

Årlig Redegørelse

2001

Forsvarsministeren

Årlig Redegørelse 2001

Forsvarsministeren

MONUC	29
UNOMIG	29
UNAMSIL	29
UNTSO	29
EU-monitorer	29
Humanitær støtte fra forsvaret	30
11. september: en ny situation for verden og Danmark	31
Terrorangrebene på USA	31
Reaktionerne på terrorangrebene	32
NATO iværksætter Artikel 5	32
Danske bidrag til den internationale indsats i Afghanistan	34
Perspektiverne efter 11. september	35
Forsvarsministeriets Center for Operativ Oceanografi	39
Indledning	39
Formål	39
Brugere og produkter	40
Samarbejde	41
Konklusion	41
Sundhedsforhold i forsvaret	43
Indledning	43
Forarmet uran	43
Radarstråling	44
Undersøgelser af golfveteraners børn	45
Værnepligtiges mulighed for alternativ lægelig vurdering	46
Psykiske efterreaktioner	46
Østsamarbejdet og NATO's udvidelsesproces	49
Indledning	49
NATO's udvidelsesproces	49
Udviklingen af forsvarets øststøtte	50
Samarbejdet med de baltiske lande	50
Forsvarets østsamarbejde og NATO's udvidelsesproces	52
Open Skies	53
Indledning	53
Traktatens hovedindhold	53
Den foreløbige anvendelse i perioden 1992-2001	54
Danmarks indsats	55

Tillæg 1 – Forsvarets økonomi	57
Forsvarsbudget	57
Forsvarsbudgettets hovedposter	58
Forsvarsbudgettets udgiftsfordeling på hovedområder	59
Udgifter til forsvarets internationale opgaver	60
NATO-landenes forsvarsudgifter	61
Tillæg 2 – Lovforslag i 2001	64
Tillæg 3 – Beslutningsforslag i 2001	65
Tillæg 4 – Forespørgsler i 2001	66
Tillæg 5 – Samrådsspørgsmål i 2001	68
Ordliste	79

Ministerens forord

Når jeg ser tilbage på året 2001, er der én dato, der springer i øjnene: Tirsdag den 11. september.

Tænk bare tilbage til minutterne, efter det første passagerfly havde ramt World Trade Center. Naivt troede vi, at der var tale om et tragisk uheld. Sekunder senere fløj ondskaben direkte ind i vores sind via TV-skærmen.

Fly nummer to med endnu flere uskyldige mennesker ombord ændrede både New Yorks skyline og vores mentale verdensbillede for altid. Angrebet virkeliggjorde forestillingen om den grænseoverskridende terrortrussel som en af de alvorligste i det mere uoverskuelige trusselsbillede, der er opstået i kølvandet på den kolde krig.

Omfanget af angrebet med yderligere to kappede fly, hvoraf et ramte Pentagon, tydeliggjorde, at terrorbagmændene var både velorganiserede og havde store økonomiske ressourcer at trække på.

Derfor handlede den amerikanske regering klogt og velovervejet, da den valgte at samle en bred koalition imod terrorisme. For kampen imod terrorgrupperne er ikke blot militær. Også politiske, diplomatiske, økonomiske, humanitære og retlige midler er taget og skal tages i brug for at komme terrorismen og dens grobund til livs.

Fra dansk side har vi bakket 100 procent op om amerikanerne. Både direkte og igennem støtten til NATO's historiske én for alle og alle for én-beslutning, som blev truffet mindre end 30 timer efter angrebet på USA.

For forsvarrets vedkommende har tiden

Forsvarsminister Svend Aage Jensby.
(Billede: Lars-Kristian Crone).

efter den 11. september budt på en væsentlig forøgelse af det internationale engagement. En række folketingsbeslutninger har sendt korvetten NIELS JUEL til det østlige Middelhav, sendt cirka 40 danske soldater til fredsstyrken i Makedonien, stillet et C-130 transportfly, fire F-16 jagerfly og specialstyrker fra Frømandskorpset og Jægerkorpset til rådighed for bekæmpelsen af terrornetværk i Afghanistan og sendt knap 50 mand af sted som en del af den internationale sikringsstyrke i Kabul. Danske besætningsmedlemmer deltog på NATO's AWACS-fly i overvågningen af luftrummet over USA, og vi har officerer tilknyttet US Central Command.

Alle sammen vigtige og rigtige beslutninger som jeg som minister og folketingsmedlem er stolt over at have været med til at træffe og føre ud i livet. Dels fordi det danske forsvars professionelle indsats gør en forskel i verdens brændpunkter og bygger alen til vores internationale anseelse, dels fordi Danmark udviser ansvarlighed i forhold til at løse den enorme opgave med at bekæmpe terrorisme, som verdens demokratiske og åbne samfund er stillet over for.

En anden væsentlig brik i Danmarks mulighed for at leve op til denne udfordring er styrkelsen af vores to efterretningstjenester. Forsvarets Efterretningstjeneste og dens søstertjeneste, PET, skal fremover bedre kunne afsløre de folk, som uden hensyn til menneskeliv forsøger at opnå egne, udemokratiske mål. Derved kan vi danskere fortsat leve vores liv i et åbent samfund uden hele tiden at have den rædsel og utryghed, som terroristerne forsøger at skabe, inde på livet.

Siden min tiltrædelse som minister har det været magtpåliggende for mig at skaffe ekstra midler til forsvaret. Ikke bare til de yderligere opgaver som forsvaret har løst efter den 11. september, men også til at dække det merforbrug på kontoen til internationale operationer som var opbygget kun to år inde i det nuværende forsvarsforlig. At det nu er lykkedes, er overordentligt vigtigt for forsvaret i en tid, hvor man er i gang med den største omstilling siden Anden Verdenskrig netop for at opnå sammenhæng mellem mål og midler.

Vægten forskydes fra tidligere tiders territorialforsvar til større evne til at gennemføre internationale operationer. Og det er meget få tjenestesteder i forsvaret, der ikke på den ene eller anden måde bliver berørt af forliget. Processen med at samle forsvaret på færre, men bedre udnyttede etablissementer skrider planmæssigt frem. Langt de fleste nybyggerier i forbindelse med forliget er sat i gang, og forsvaret har allerede solgt flere af de tjenestesteder og øvelsesområder, som forlades.

Men man skal ikke glemme, at omstillingen også har betydet og betyder omvæltninger for forsvarets ansatte. I den forbindelse er det uhyre vigtigt for mig, at der bliver

taget hensyn til den enkelte, som uden at gøre opmærksom på sig selv har tjent forsvaret godt i mange år, og at der mere overordnet skabes ro omkring forsvarets struktur.

Samtidig er nødvendige materielinvesteringer i milliardklassen ved at blive gennemført. For eksempel får flyvevåbnet nye og større transportfly, søværnet får to store fleksible støtteskibe - velegnede til en lang række internationale operationer, hæren og flyvevåbnet får 14 nye rednings- og transporthelikoptere.

Så jeg tør godt konkludere, at selv om forsvaret med det indeværende forlig bliver mindre, så bliver det stærkere og bedre rustet til både indenlandske og internationale opgaver - blandt andet fordi vi øger antallet af specialstyrker.

Fremtiden byder på store udfordringer i både ind- og udland for forsvaret, ministeriet og mig selv. Jeg glæder mig til at prøve kræfter med hele ministerområdets opgaver. Og jeg vil gøre alt, hvad jeg kan, for at sikre, at de danske soldater, som i yderste konsekvens sætter livet på spil for os danskere og freden ude i verden, til stadighed har de bedst mulige forhold. Men fælles for os alle i den store virksomhed gælder, at vi skal fokusere på effektiviseringer.

Svend Aage Jensby

Kapitel 1

Status i implementeringen af forsvarsforliget

Indledning

Det fremgår af aftale af 25. maj 1999 om forsvarets ordning 2000-2004, at det danske forsvar omstilles, således at vægten i forsvaret forskydes fra evne til mobilisering og forsvar af dansk territorium til øget kapacitet til international krisestyring herunder større mobilitet og vægt på reaktionsstyrker. Omstillingen indebærer en mindre krigsstyrke, hvorved der er behov for færre værnepligtige. Dette medfører behov for en mindre støttestruktur, hvorfor der i disse år gennemføres betydelige rationaliseringer af forsvarets struktur. Herved frigøres bl.a. ressourcer til øgede materielinvesteringer, og der opnås en bedre sammenhæng mellem mål og midler. Resultatet er et fremtidsorienteret forsvar, der fortsat bidrager til at styrke Danmarks sikkerhed. En tilfredsstillende implementering af forsvarsforliget er derfor central for forsvarets udvikling.

*EH-101helikopteren er en del af de kommende materielanskaffelser.
(Billede: A. Kristiansen, Fototjenesten)*

Januar

1. januar:

Med baggrund i forsvarsforliget oprettes Søværnets Taktiske Stab på Flådestation Korsør. Søværnets Taktiske Stab skal bl.a. beskæftige sig med operativ samvirkeuddannelse i søværnet, herunder ledelse af flådestyrker. Herudover skal sta-

ben forestå doktrinudvikling i søværnet samt deltage i efter- og videreuddannelse af taktiske officerer.

2. og 4. Eskadre sammenlægges på Flådestation Korsør.

Aftalen er overordentligt omfattende og indebærer bl.a. en række strukturtilpasningsprojekter og materielanskaffelser. I relation til strukturtilpasningerne foretages der bygge- og anlægsinvesteringer for ca. 1,3 mia. kr. Den samlede driftsbesparelse ved fuld implementering af alle strukturtilpasningsprojekter forventes at blive ca. 1,6 mia. kr. pr. år (prisniveau 1999). Aftalen indeholder større materielanskaffelser for mere end 12 mia. kr. fordelt over hele forligningsperioden.

Strukturtilpasninger

Forliget indeholder omfattende strukturtilpasninger i alle værn. I hæren vil praktisk talt alle enheder og kaserne blive berørt af forligets implementeringstakt. Som eksempler på tilpasninger i år 2001 kan nævnes:

Værnsfælles:

- Oprettelse af det nye Forsvarsakademi.
- Sammenlægning af Færøernes Kommando og Flyvestation Tórshavn under navnet Færøernes Kommando.

Hæren:

- Sammenlægning af Dronningens Livregiment, Slesvigske Fodregiment og Prinsens Livregiment i Skive under navnet Prinsens Livregiment.
- Sammenlægning af Danske Livregiment, Sjællandske Livregiment og Gardehusarregimentet i Slagelse under navnet Gardehusarregimentet, hvorefter der er planlagt en successiv flytning af enheder i perioden indtil medio 2003, hvor Hesteskorten, som sidste enhed, flyttes fra Næstved til Slagelse.
- Oprettelse af Det Danske Internationale Logistik Center på Vordingborg Kaserne.
- Flytning af personel fra den i år 2000 nedlagte Østre Landkommando til Hærens Operative Kommando, Danske Division og Den Danske Internationale Brigade.
- Flytning af stab og stabskompagni/1. Sjællandske Brigade fra Ringsted til Slagelse.
- Flytning af områdetelegrafkompagniet til Fredericia blev afsluttet 1. januar 2001. De to elektroniske opklaringskompagnier blev sammenlagt indledningsvis i Tønder og fra 1. november 2002 i Fredericia. 1. Telegrafbataljon blev flyttet fra Antvorskov Kaserne til Fredericia. 2. Telegrafbataljon blev nedlagt i Tønder, og 5. Telegrafbataljon formelt oprettet i Haderslev.
- Sammenlægning af Militærregion I og II pr. 1. januar 2001.

Søværnet:

- Oprettelse af Søværnets Taktiske Stab på Flådestation Korsør.
- Sammenlægning af 2. og 4. Eskadre til 2. Eskadre.

Januar

1. januar:

Den organisatoriske sammenlægning af Færøernes Kommando og Flyvestation Tórshavn gennemføres. Hovedopgaverne, herunder overvågning og suverænitetshævdelse, eftersøgnings- og redningstjeneste, fiskeriinspektion mv., er uforandrede.

European Community Monitoring Mission (ECMM) på Balkan videreføres under navnet European Union Monitoring Mission (EUMM). Danmark bidrager med syv observatører ud af styrken på i alt 110 EUMM-observatører.

Flyvevåbnet:

- Nedlæggelse af Eskadrille 723 på Flyvestation Aalborg.
- Oprettelse af Flyvevåbnets Hoveddepot på Flyvestation Skrydstrup i august måned.
- Sammenlægning af Luftværnsgruppen med Kontrol- og Varslingsgruppen til Kontrol- og Luftforsvarsgruppen i maj måned.
- Fraflytning af Højstrup øvelsesterræn ved Odense den 1. oktober 2001, idet flytningen af Eskadrille 532 til Karup blev rykket et år frem.
- Flytning af staben fra HAWK Afdeling Øst fra Tune til Vedbæk 1. maj 2001, hvorefter Eskadrille 543 flyttede til Tune 1. november 2001.

Hjemmeværnet:

- Oprettelse af lokalforsvarsregionerne "Nord- og Midtjylland", "Fyn, Syd- og Sønderjylland", "Sjælland og Lolland-Falster" og "København" pr. 1. juli 2001 ved sammenlægning af hidtidige Militærregioner og Hjemmeværnsregioner.

Byggeprojekter

Hovedparten af de planlagte byggeprojekter er iværksat, idet der er givet bevilling for ca. 1,3 mia. kr. Få af de iværksatte projekteringsarbejder har endnu ikke medført en egentlig anlægsbevilling, men i praksis er 99 % af de afsatte ca. 1,3 mia. kr. til bygge- og anlægsarbejder til strukturprojekter disponeret. Langt den største del af disse midler forventes afholdt i 2002 og 2003.

13

Mageskifter

Som følge af en aftale om mageskifte mellem Forsvarsministeriet og Skov- og Naturstyrelsen får forsvaret nu bedre muligheder for øvelsesaktiviteter i Vestjylland. I begyndelsen af januar 2000 indledte Forsvarsministeriet sammen med Forsvarskommandoen, Hjemmeværnskommandoen, Forsvarets Bygningstjeneste og Skov- og Naturstyrelsen drøftelser vedrørende øvelsesarealer i Asmildkloster (Viborg), Tønder, Hellebæk samt Randers. Som følge af strukturalpasninger i forbindelse med implementeringen af forsvarsforliget blev disse arealer ledige, men skulle ikke nødvendigvis afhændes. Det blev drøftet, om arealerne i stedet skulle søges mageskiftet med Skov- og Naturstyrelsen, således at forsvaret kunne få udvidet områderne bl.a. i Oksbøl og Nymdegab.

Ved de efterfølgende møder mellem forsvaret og Skov- og Naturstyrelsen om mageskifte indgik drøftelser om publikums-, vildtforvaltnings- og driftsmæssige hensyn,

Januar

Dronningens Livregiment, Slesvigske Fodregiment og Prinsens Livregiment sammenlægges i Skive under navnet Prinsens Livregiment. Danske Livregiment, Sjællandske Livregiment og Gardehusar-regimentet sammenlægges i Slagelse under navnet Gardehusarregimentet. Militærregion I og II sammenlægges til

Militærregion Nord- og Midtjylland.

3. januar:

Forsvarsministeriet indgår aftale med Den Almindelige Danske Lægeforening om værnepligtiges mulighed for en alternativ lægelig vurdering (se kapitel 5).

Ved mageskiftet blev Oksbøl øvelsестerræn i Vestjylland udvidet.

(Billede: Svend Simonsen, Oksbøllejren)

samt drøftelser om afvejningen af den erhvervsmæssige skovdrift, naturpleje og offentlighedens adgang over for hensynet til forsvarrets øvelsesaktiviteter. En aftale om mageskifte mellem myndighederne skulle baseres på forhold, der dels tilgodeså forsvarrets behov, dels kunne gennemføres uden at der opstod et økonomisk mellemværende mellem parterne.

Finansudvalget tiltrådte 7. februar 2001 på baggrund af ovenstående en aftale om mageskifte mellem Forsvarsministeriet og Skov- og Naturstyrelsen. Forsvaret fik ved aftalen udvidet Oksbøl Skydeterræn med en del af den vestlige del af Ål Plantage og noget af den vestlige del af Bordrup- og Oksby Plantage, og hjemmeværnet fik tilført arealer omkring Nymindegablejren og på Holmsland Klit, mens Skov- og Naturstyrelsen overtog Flyvestation Avnø, Tønder Øvelsesplads, Randers Øvelsesplads, Asmild Kloster Øvelsesplads samt depot Hellebæk, Hellebæk Øvelsesplads og Skydebaner. Den samlede arealafgivelse i hektar fra Skov- og Naturstyrelsen (ca. 500 ha) svarer stort set til udvidelsen af Oksbøl og Nymindegab (ca. 485 ha).

Januar

8. januar:

Som følge af forsvarsforliget bliver Eskadrille 723 på Flyvestation Aalborg nedlagt. Flyvevåbnet opretholder sin operative kapacitet gennem en omfordeling af F-16 flyene mellem de resterende tre eskadriller.

1. Telegrafbataljon etableres formelt i Fredericia.

9. januar:

Forsvarsministeriet tilbyder alle nuværende og tidligere tjenstgørende soldater på Balkan en undersøgelse for leukæmi. Undersøgelsen iværksættes efter megen medieomtale af "depleteret uran".

Forsvarets arealer overdrages til Skov- og Naturstyrelsen på forskellige tidspunkter i perioden 1. marts 2001-1. januar 2003. Forsvaret fik overdraget Skov- og Naturstyrelsens arealer 1. juni 2001.

Personelmæssige tilpasninger

I forligsperioden forventes personelstyrken reduceret med 3.400 faste årsværk, og de mange strukturtilpasninger i forsvaret medfører også, at personelsammensætningen skal tilpasses. For i videst mulig omfang at begrænse behovet for uansøgt afsked blandt forsvarrets fastansatte personel er der indført et selektivt ansættelsesstop, således at der kun rekrutteres nøglepersonel. For en enkelt civil personelgruppe blev det selektive ansættelsesstop imidlertid ophævet i slutningen af året, idet det er vurderingen, at den pågældende personelgruppe er bragt på plads i forhold til den fremtidige struktur. Det selektive ansættelsesstop har givet mulighed for omplacering af afskedstruet personel og har samtidig været med til at begrænse behovet for afskedigelser. Yderligere lempelser forventes i 2002.

Til støtte for beskæftigelse og uddannelse af afskedstruet, hjemsendt eller afskediget personel er forsvarrets job- og uddannelseskonsulentordning videreført under Forsvarets Rådgivning om Omstilling, og der er således oprettet personel- og servicekontorer ved berørte tjenestesteder.

15

Materielanskaffelser

Aftale af 25. maj 1999 om forsvarrets ordning 2000-2004 angiver materielanskaffelserne til forsvaret i perioden. En stor del af disponeringerne blev effektueret i 2000, idet man havde mulighed for at kontrahere samlet i anskaffelsernes første år i henhold til forsvarsforliget og derved opnå økonomiske fordele.

Forsvarsministeriet har i 2001 fået Finansudvalgets tilladelse til at bruge ca. 3,5 mia. kr. til materielanskaffelser.

De projekter, Finansudvalget har givet tilladelse til at iværksætte i 2001, er følgende:

- Anskaffelse af svensk u-båd.
- Nye rednings- og transporthelikoptere.
- Minerydningsmateriel.
- Kystradar til søværnet.

Januar

15.-16. januar:

Forsvarsministeren aflægger besøg hos den svenske forsvarsminister Björn von Sydow.

17. januar:

Forsvarsministeriet indgår aftale med Praktiserende Lægers Organisation vedrørende

helbredsundersøgelse for leukæmi af dansk personel, der har været udsendt til Balkan og Golfen, og som kan have været udsat for eksponering af NATO-ammunition indeholdende depleteret uran. Ved udgangen af 2001 har ca. 4200 udsendte gennemgået undersøgelse hos egen læge, og ingen har fået konstateret leukæmi.

Overdragelsesceremoni foran den nye danske undervandsbåd KRONBORG.
(Billede: Søværnet).

Der er i forsvarsforliget endvidere afsat midler til deltagelse i det nordiske u-bådsprojekt (Viking), ligesom der er anført, at Danmark deltager i næste fase af det amerikanske Joint Strike Fighter projekt, idet udgifterne hertil blandt andet afholdes af Økonomi- og Erhvervsministeriet. Endvidere holdes muligheden fortsat åben for, at man kan deltage i et eventuelt fælles NATO overvågningsprojekt, Alliance Ground Surveillance. Endelig har Danmark som led i en række samarbejdsaftaler med partnerlande doneret 105 mm trukken haubits artillerisystem til Litauen.

Til forberedelse af et bevillingsandragende primo 2002 har Søværnets Materielkommando i 2001 underskrevet en kontrakt med Odense Staalskibsværft A/S om projektering med henblik på senere konstruktion og bygning af to fleksible støtte-skibe. Kontrakten indeholder endvidere en option på projektering, konstruktion og bygning af patruljeskibe. Skibene er beregnet til at støtte operationer til vands, på land og i luften som eksempelvis kommandoskib, forsyningskib eller til transport, hvilket gør dem velegnede til internationale operationer, eksempelvis i f.m. kriser og katastrofer.

Januar

24. januar:

Finansudvalget tiltræder aktstykke vedrørende anskaffelse af en svensk ubåd (NÄCKEN). Hovedsigtet med anskaffelsen er at bidrage til opretholdelse af en vis dansk ubådskapacitet og samtidig give dansk ubådsvåben et teknologisk løft.

31. januar:

Prisen for Årets Miljøetablisement 2000 bliver tildelt Farvandsvæsenets Værksted Grenå, som en anerkendelse af værkstedets mangeårige indsats og initiativ med hensyn til at gennemføre væsentlige reduktioner af værkstedets ressourceforbrug samt implementere renere teknologi.

Kapitel 2

Det internationale engagement

Indledning

Året var præget af et fortsat omfattende internationalt engagement. De danske styrkebidrag ved KFOR og SFOR blev reduceret noget i begyndelsen af året. På den internationale front medførte især urolighederne i Makedonien og den ændrede trussels-situation efter terrorangrebet mod USA den 11. september store udfordringer for forsvaret.

KOSOVO

Indsatsen for at opbygge demokrati

I Kosovo var der fortsat et uacceptabelt stort antal etnisk motiverede voldstilfælde. Organiseret kriminalitet og korruption udgjorde tillige et stort problem.

Den tidligere danske forsvarsminister Hans Hækkerup overtog medio januar 2001 ansvaret for UNMIK, der straks fokuserede på udformningen af et juridisk grundlag for

17

Internationale operationer foregår ofte under forhold meget forskellige fra forholdene i Danmark. På billedet ses en dansk patrulje i Centralasien. (Billede: Hærens Operative Kommando).

Februar

4.-7. februar:

Forsvarsminister Jan Trøjborg besøger det danske bidrag til FN's fredsbevarende operation i Etiopien og Eritrea (UNMEE). Under besøget foretager forsvarsministeren den officielle åbning af den danske lejr – Camp Bifrost.

7. februar:

Finansudvalget tiltræder en aftale om mageskifte mellem Forsvarsministeriet og Skov- og Naturstyrelsen (se kapitel 1).

etablering af et midlertidigt selvstyre i Kosovo. Efter udformningen af dette grundlag blev der fastsat en valgdato, og 17. november 2001 blev der afholdt valg til provinsforsamlingen i Kosovo. Kosovos forskellige etniske grupperinger havde forud for valget ladet sig registrere i stor udstrækning. På dagen stemte ca. 75 % af kosovo-albanerne og ca. 50 % af kosovo-serberne og andre minoritetsgrupper. Valget var dermed det første reelle multi-etniske valg i Kosovo og et vigtigt skridt i retning mod et multi-etnisk og demokratisk Kosovo.

Den moderate albanske nationalist Ibrahim Rugova vandt valget. Rugovas parti fik 47 mandater og dermed ikke nok til at danne egen regering. Der var således behov for at forhandle en koalition på plads. Parlamentet kom til at bestå af 120 mandater, hvoraf 20 var reserveret serberne og andre mindretal. Det overordnede styre i Kosovo forblev som hidtil hos UNMIK under Hans Hækkerups ledelse.

Dansk bidrag til KFOR hovedkvarter

Kernestaben til KFOR's hovedkvarter i Pristina i Kosovo, hold 5 (HQ KFOR 5), der var udsendt i perioden april-oktober 2001, blev opstillet af NATO-hovedkvarteret i Stavanger, Joint Headquarters North, og NATO-hovedkvarteret i Karup, Joint Headquarters Northeast. Chefen for Joint Headquarters North, generalløjtnant T. Skiaker, blev efter indstilling fra Norge og Danmark udpeget som chef for KFOR (COM-KFOR) i den pågældende periode. Den mest fremtrædende post, der blev tildelt Danmark, var stillingen som COMKFOR REAR, der har hovedkvarter i Skopje i Makedonien. Posten blev besat med generalmajor Gunnar Lange, der tillige blev udpeget som NATO's Senior Military Representative i Makedonien. COMKFOR REAR har et geografisk ansvarsområde, der dækker Makedonien og Albanien og forbindelseslinierne til Grækenland. Opgaverne omfatter ansvar for tilførsel af logistisk støtte til KFOR's enheder i Kosovo, koordination af de nationale støtteelementer, samt udvikling og bevarelse af gode relationer til myndighederne og befolkningerne i Makedonien, Albanien og Grækenland. Danmark bidrog til HQ KFOR 5 med ca. 130 soldater. Indsatsen – herunder samarbejdet mellem Norge og Danmark – blev på alle måder en succes.

Den danske bataljon i Kosovo

Den danske bataljon ved KFOR var fortsat tilknyttet den fransk ledede brigade (Multinational Brigade North), der har hovedkvarter i Mitrovica. I forbindelse med afløsningen af bataljonens personel i februar blev styrken reduceret til cirka 510 soldater. Den danske bataljon består fortsat af en spejdereskadron, et panserinfanterikompagni, en stab og et stabskompagni med bl.a. en pansret panserværnsraketedeling, et logistikkompagni, en signalenhed, et ingeniørelement, en militærpolitienhed samt et nationalt støtteelement.

Februar

9.-23. februar:

Syv danske F-16 jagerfly, heraf et reservefly, deployeres periodevis til Grazzanise-basen i Italien og deltager i NATO's luft-operationer på Balkan. Deployeringen er en del af opretholdelsen af beredskabet med henblik på deltagelse i luftoperationerne.

13. februar:

Søværnet overtager den svenske ubåd NÄCKEN ved en overdragelsesceremoni på flådebasen i Karlskrona.

15. februar:

Forsvarsminister Jan Trøjborg aflægger besøg hos

*Patruljer og kontrol er en vigtig del af indsatsen i de internationale operationer.
(Billede: Per A. Rasmussen, FOV).*

Situationen i Mitrovica har året igennem været skrøbelig og spændt. Danske enheder blev flere gange indsat til forstærkning af de franske enheder, der har ansvaret for Mitrovica by. På fransk anmodning behandlede NATO-rådet 26. juni situationen i Mitrovica med henblik på at finde en varig løsning på problemerne. NATO-rådet besluttede at fokusere på KFOR's støtte til UNMIK, og COMKFOR blev autoriseret til at koordinere med FN's generalsekretærs særlige repræsentant Hans Hækkerup med henblik på at definere, hvordan KFOR kan støtte inden for sit mandat. Der sigtedes mod at sikre en fælles tilgang til problemerne og maksimal udnyttelse af ressourcerne.

KFOR omfattede i år 2001 cirka 40.000 personer, inkl. hovedkvarterer og logistiske enheder mv. i Grækenland, Makedonien og Albanien. Alle NATO-lande og 20 ikke-NATO-lande bidrog til operationen.

BOSNIEN

Situationen i Bosnien

Siden Dayton-aftalen fra 1995 har Bosnien-Herzegovina gjort visse fremskridt med hensyn til opbygning af demokratiske institutioner og forsoning mellem de etniske grupper (bosniakker, kroater og serbere). Implementering af de civile aspekter af Dayton-aftalen, etablering af fælles institutioner og indførelse af et bæredygtigt øko-

Februar

den britiske forsvarsminister, Rt. Hon. Geoffrey Hoon. Forsvarsministeren aflægger også besøg ved Permanent Joint Headquarters i Northwood.

20. februar:

Den norske forsvarsminister Bjørn Tore Godal aflægger besøg hos forsvarsministeren.

21. februar:

Finansudvalget tiltræder, som et led i justeringerne af hjemmeforsvarets distriktsstruktur, afhændelsen af ejendommen Bohrsvej 7 i Silkeborg til SAROP Holding A/S for ca. 3,2 mio. kr.

nomisk system går imidlertid generelt langsomt. De opnåede resultater står ikke mål med de seneste fem års arbejde og de omfattende investeringer, men er snarere et vidnesbyrd om, at parterne ikke trækker i samme retning. I foråret forsøgte bosnisk-kroaterne at få oprettet deres egen selvstændige enhed – en tredje entitet. Forsøget synes dog senere at være løbet ud i sandet. Kroatiske og serbiske nationalister har imidlertid ikke opgivet forsøgene på at splitte landet langs etniske linier og lægge "deres" områder ind under henholdsvis Kroatien og Serbien.

Den militære situation i Bosnien er rolig og stabil. Parterne overholder generelt Dayton-aftalens militære del. I forbindelse med de bosnisk-kroatiske initiativer for at oprette en tredje entitet blev der konstateret omfattende deserteringer blandt personalet i det bosnisk-kroatiske militær. I den forbindelse måtte SFOR overtage bevogtningen af visse våbendepoter. Personalet vendte dog tilbage til enhederne igen i løbet af året.

SFOR

Det danske styrkebidrag indgår fortsat i Den Nordisk-Polske Kampgruppe underlagt den amerikansk ledede Multinational Division North. Den Nordisk-Polske Kampgruppe har hovedkvarter i Doboj i den nordøstlige del af Bosnien. I forbindelse med afløsningen i februar blev bidraget reduceret til ca. 345 soldater.

Den Nordisk-Polske Kampgruppe består af cirka 755 soldater, herunder en fælles (primært dansk-polsk) stab og stabskompani, en dansk kampvognseskadron, to lette polske infanterikompanier, en baltisk let opklaringsenhed, en multinational CIMIC-enhed (Civil-Military Cooperation), et multinationalt militærpolitikkompani samt et

CIMIC, det civile-militære samarbejde, er en vigtig del af arbejdet i Bosnien. (Billede: Forsvarets Oplysnings- og Velfærdstjeneste).

Februar/marts

23. februar:

Forsvarsministeren aflægger besøg hos den franske forsvarsminister Alain Richard og på WEU's Institut for Sikkerhedsstudier.

1. marts:

Forsvarsministeriet er vært for et internationalt

SHIRBRIG seminar, der behandler erfaringer fra beslutningsprocessen forud for udsendelse af SHIRBRIG til FN's fredsbevarende operation i Etiopien og Eritrea (UNMEE).

Det Danske Internationale Logistik Center oprettes formelt.

multinationalt logistikkompani. I kampgruppen indgår et betydeligt baltisk bidrag. Finland trak sig ud af samarbejdet i kampgruppen i april måned, idet det finske bidrag herefter indgik direkte under divisionen.

Alle NATO-lande og 15 ikke-NATO-lande bidrog til operationen. SFOR omfattede i år 2001 cirka 19.000 personer inkl. hovedkvarterer og logistiske enheder mv.

MAKEDONIEN

Makedonien viste sig i løbet af året at blive en stor udfordring for det internationale samfund. Situationen i landet blev forværret alvorligt i første halvår, især med uroligheder i det nordlige og nordvestlige Makedonien mellem makedonske sikkerhedsstyrker og de albanske oprørsstyrker (NLA). Hen over sommeren blev situationen til stadighed skærpet, og der var regulær risiko for, at en egentlig borgerkrig skulle bryde ud. Konfrontationerne mellem de makedonske sikkerhedsstyrker og NLA tog til i intensitet og geografisk omfang. NATO besluttede derfor at iværksætte operation "Essential Harvest" med formål at indsamle våben fra den albanske oprørshær i Makedonien.

Dansk bidrag til operation "Amber Fox" i Makedonien

NATO's operation "Amber Fox" har til formål at bidrage til sikkerheden for den internationale observatørstyrke i Makedonien. Operationen blev iværksat som opfølgning på operation "Essential Harvest", der sluttede med udgangen af september måned.

Styrken består af ca. 1.000 soldater. Operationen følger den internationale tilstedeværelse, og havde indledningsvist mandat frem til 26. december 2001. Den makedonske præsident anmodede 3. december 2001 NATO's generalsekretær om forlængelse af operationen i yderligere tre måneder. NATO-rådet besluttede den 6. december at imødekomme den makedonske anmodning om forlængelse, hvorved operationen blev forlænget indtil 26. marts 2002.

Den danske generalmajor Gunnar Lange fik som NATO's Senior Military Representative i Makedonien den betydende post som Commander "Task Force Harvest" og efterfølgende Commander "Task Force Fox".

Folketinget meddelte 9. oktober 2001 sit samtykke til dansk deltagelse i operationen. Fra dansk side bidrager man med en let opklaringsdeling på ca. 30 soldater bl.a. udrustet med pansrede EAGLE-køretøjer, et mindre antal stabsofficerer samt en mindre forøgelse af det nationale støtteelement i Skopje. Opklaringsdelingen er samplaceret med den tyske bataljon i Skopje, der bidrager med logistisk støtte. Opgaven for styrken er at vise tilstedeværelse i tilfælde af uroligheder, som de makedonske regerings-

Marts

21. marts:

Finansudvalget tiltræder et bygge- og anlægsprojekt vedrørende renovering af bygninger på Depot- og Værkstedsområde Brødskov samt investering i moderne depotmateriel til et samlet beløb på ca. 22 mio. kr.

23.-24. marts:

Forsvarsminister Jan Trøjborg besøger den Nordisk-Polske Kampgruppe ved SFOR i Doboj, Bosnien-Herzegovina.

Danske F-16 jagerfly i Italien. (Billede: Flyvevåbnet).

22

styrker ikke kan håndtere. Styrken er organiseret og udrustet til om nødvendigt at gennemføre en evakuering af de internationale observatører.

Dansk flybidrag til luftoperationerne

Det danske flybidrag til luftoperationerne på Balkan var fortsat på beredskab i Danmark, og gennemførte i februar og maj rutinemæssig deployering til Grazzanise med henblik på deltagelse i NATO's luftoperationer på Balkan. Begge gange var seks fly samt et reservefly og ca. 70 mand udsendt i ca. to uger.

Dansk bidrag til de maritime operationer

Danmark deltager periodisk i NATO's stående flådestyrker STANAVFORLANT og MCM-FORNORTH (se nærmere herom under særligt punkt).

DET TIDLIGERE JUGOSLAVIEN (FRY)

Magtskiftet i Beograd

Magtskiftet i Beograd og arrestationen af Slobodan Milosevic 1. april 2001 vurderes at repræsentere et gennembrud for så vidt angår muligheden for at vende udviklingen på Balkan fra 10 års konflikt og krig til en udvikling mod fredelig sameksistens mel-

Marts

28. marts:

Forsvarskommandoen offentliggør en undersøgelse, der konkluderer, at der ikke kan konstateres en sammenhæng mellem forældres deltagelse i missionen i Golfen og sygdomsforekomst hos deres børn.

29. marts:

Olietankeren Baltic Carrier og fragtskibet Tern kolliderer i dybvandsruten ved Kadetrenden øst for Falster og i alt ca. 2.350 tons tung brændselsolie løber ud i havet. Opsamlingsoperationen til søs skete under ledelse af Søværnets Operative Kommando og med deltagelse af bl.a. miljøskibe-

lem staterne og de forskellige etniske befolkningsgrupper. Valget i Montenegro 22. april 2001 viste, at den montenegrinske befolkning stadig står splittet i spørgsmålet om selvstændighed. Det internationale samfund synes at foretrække, at Montenegro forbliver inden for rammerne af FRY – primært på grund af frygten for en afsmittende, destabiliserende effekt i regionen. En donorkonference blev 29. juni 2001 afholdt i Bruxelles til støtte for FRY. Fra amerikansk side havde man forlangt, at FRY skulle tage konkrete skridt til samarbejde med krigsforbryderdomstolen i Haag, ICTY. Det socialistiske parti i Montenegro havde i længere tid forhindret vedtagelse af en lov, der åbnede op for udlevering af mistænkte krigsforbrydere. Dette omgik FRY's regering imidlertid ved udstedelsen af et dekret. FRY viste således, at man ønskede at imødekomme det internationale samfunds krav om samarbejde med ICTY. Dette blev understreget med udleveringen af Milosevic.

Situationen i Presevo-dalen var i foråret præget af et stigende antal væbnede sammenstød mellem de etnisk albanske væbnede grupper og serbiske hær- og sikkerhedsstyrker. I 1999 havde NATO oprettet en midlertidig sikkerhedszone mellem Kosovo og FRY. Det var ikke tilladt FRY at indsætte militære styrker heri, hvilket til en vis grad gav de albanske ekstremister spillerum. Beograd fremlagde en omfattende og detaljeret plan for at løse problemerne med de albanske ekstremister i det sydlige Serbien (Covic-planen). Efter tilladelse fra NATO rykkede FRY's sikkerhedsstyrker i perioden medio marts til ultimo maj 2001 ind i den midlertidige sikkerhedszone i det sydlige Serbien og overtog kontrollen med området. Generelt set må denne proces og operation betegnes som en succes. Dels blev problemet med de væbnede konfrontationer i Presevo-dalen fjernet, eftersom de albanske ekstremister erklærede, at man for fremtiden vil forfølge sine mål ad politisk vej. Dels blev samarbejdet mellem FRY og NATO på både politisk og militært plan væsentligt forbedret som følge af større tillid parterne imellem. En tilsvarende Air Safety Zone (ASZ) blev indskrænket til 10 km. En endelig nedlæggelse af zonerne vil kræve politisk, militær og juridisk rådgivning på grund af effekten på KFOR.

23

ETIOPIEN/ERITREA

Multinational Stand-by High Readiness Brigade for United Nations Operations (SHIRBRIG)

Efter godt seks års arbejde med at etablere en hurtig udrykningsbrigade, som kan stilles til rådighed for FN til fredsbevarende og humanitære operationer, blev SHIRBRIG 16. december 2000 udsendt som en central del af den FN-fredsbevarende operation i Etiopien/Eritrea (UNMEE).

I henhold til sikkerhedsrådsresolution 1320 (2000) var opgaven for det danske bidrag

Marts

ne GUNNAR THORSON, GUNNAR SEIDENFADEN samt miljøfartøjerne METTE MILJØ og MARIE MILJØ. Desuden medvirkede tre af marinehjemmeværnets fartøjer til støtte for miljøfartøjerne.

30. marts:

Europa Nostra medaljen overrækkes til Forsvarsministeriet ved en ceremoni i Maastricht, Holland, for retableringen af voldanlægget ved Kastellet.

31. marts:

2. Telegrafbataljon nedlægges.

Parade på Rosenborg 29. juni 2001 efter hjemkomsten fra Eritrea. (Billede: Leif Ernst)

24

til SHIRBRIG som en integreret del af UNMEE: at overvåge overholdelse af våbenhvileaftalen af 18. juni 2000 mellem Etiopien og Eritrea, at overvåge og verificere tilbagetrækningen af etiopiske styrker, at medvirke til at sikre parternes overholdelse af deres sikkerhedsforpligtelser under våbenhvileaftalen samt at overvåge den midlertidige sikkerhedszone, der strækker sig over et 25 km bredt og ca. 1.000 km langt bælte langs grænsen mellem de to lande.

Det danske kontingent (DANCON/SHIRBRIG/UNMEE) omfattede et stabsskompagni på ca. 200 soldater, et nationalt ledelses- og støtteelement på knap 40 soldater samt i etableringsfasen et ingeniørdetachment på ca. 80 soldater. Herudover bidrog Danmark med i alt seks stabsofficerer til UNMEE hovedkvarteret i Asmara i Eritrea samt fire observatører.

Efter seks måneders indsættelse blev SHIRBRIG afløst og hjemtaget 16. juni 2001. Det er vurderingen, at den hurtige etablering af den militære del af UNMEE bidrog positivt til den relativt stabile og forbedrede sikkerhedssituation i regionen. Det er i øvrigt den generelle opfattelse, at SHIRBRIG – herunder det danske bidrag – med denne indsættelse har understreget konceptets potentiale i form af hurtigt indsættelse og robust tilstedeværelse.

April

1. april:

5. Telegrafbataljon oprettes i Haderslev

en time samlet op i god behold af en redningshelikopter.

2. april:

Flyvevåbnets F-16 jagerfly, nr. E-178, havarerer i Nordsøen under en træningsflyvning. Piloten skyder sig ud med katapultsæde, og bliver efter ca.

Højtideligholdelse af 200-året for Slaget på Rheden.

UNMEE's bidrag til stabilisering af situationen i Etiopien og Eritrea skabte således rammerne for en fortsat fremdrift i fredsprocessen, der dog i sidste ende er afhængig af parternes egen vilje til at indgå og opretholde en varig fred. Det står endvidere klart, at den danske deltagelse har understreget det fortsat aktive danske engagement i FN's fredsbevarende operationer og bidraget positivt til bestræbelserne på at genskabe FN's troværdighed på det fredsbevarende område i Afrika.

De danske styrkebidrag til SHIRBRIG, herunder stabskompagniet, er efterfølgende under klargøring m.h.p. fornyet klarmelding til SHIRBRIG styrkeregister. Ud over stabskompagniet og stabspersonel omfatter Danmarks primære bidrag til SHIRBRIG styrkepulje en let opklaringseskadron og et militærpolitidetachment.

*Korvetten NIELS JUEL
afsejler fra Flådestation
Korsør.
(Billede: Søværnet).*

April

3.-4. april:
Forsvarsminister Jan Trøjborg besøger Litauens forsvarsminister, Linas Linkevicius, og Estlands forsvarsminister Jüri Luik. Forsvarsministeren mødes desuden med de to landes præsidenter og med medlemmerne af landenes forsvarsudvalg.

6. april:
Forsvarsminister Jan Trøjborg deltager i uformelt EU forsvarsministermøde i Bruxelles.

Danmark får ledende rolle i KFOR i forbindelse med udsendelse af hovedkvarteret (se kapitel 2).

TIDEN EFTER 11. SEPTEMBER

Dansk bidrag til NATO's stående flådestyrker i den østlige del af Middelhavet
NATO-rådet fandt det godtgjort den 2. oktober 2001, at terrorangrebene mod USA 11. september var af udenlandsk oprindelse og dermed – i overensstemmelse med NATO's erklæring af 12. september 2001 – omfattet af Washington-traktatens Artikel 5. I medfør heraf vedtog NATO-rådet på anmodning fra USA 4. oktober 2001 otte tiltag, der skulle understøtte indsatsen mod den internationale terrorisme.

NATO-rådet godkendte efterfølgende en operationsplan, der gør det muligt for NATO's stående flådestyrker at udvise tilstedeværelse og generelt forøge Alliancens beredskab i den østlige del af Middelhavet. NATO deployerede indledningsvist NATO's Stående Middelhavsstyrke (STANAVFORMED) til den østlige del af Middelhavet. Her skulle styrken gennemføre overvågnings-, kontrol- og patruljeopgaver, støtte NATO, NATO-landes herunder amerikanske operationer samt demonstrere Alliancens handlekraft i kampagnen mod terrorisme. STANAVFORMED varetog tilstedeværelsen indtil primo december 2001.

For at sikre en kontinuerlig tilstedeværelse planlagde NATO at holde henholdsvis STANAVFORMED og Den Stående Atlanterhavsstyrke (STANAVFORLANT) indsat på skift. STANAVFORLANT overtog dermed opgaverne i perioden fra primo december 2001 og varetog disse indtil medio januar 2002.

Folketinget meddelte 25. oktober 2001 sit samtykke til et dansk militært bidrag til STANAVFORLANT med korvetten NIELS JUEL. NIELS JUEL sejlede fra Korsør 12. november og var fremme i den vestlige del af Middelhavet til deltagelse i flådestyrkens forberedelsesfase i perioden 19.-27. november. NIELS JUEL indgik herefter i operationen i den østlige del af Middelhavet i perioden 7. december 2001 - 14. januar 2002. NIELS JUEL's besætning er på ca. 100 mand.

Danmark deltog endvidere med et mindre antal stabsofficerer i et nationalt logistisk element ved NATO's "Forward Logistic Site" (FLS). FLS var oprettet på Souda Bay, som er en amerikansk flådebase på Kreta. Opgaven var at udfylde en logistisk rolle primært mellem korvetten og Søværnets Materielkommando i København.

Operation "Enduring Freedom"

Folketinget meddelte 14. december 2001 sit samtykke til et dansk militært bidrag til den internationale indsats mod terrornetværk i Afghanistan. Bidraget omfatter fire F-16 kampfly, et C-130 transportfly samt specialstyrker til rådighed for den amerikanske

April

9. april:

EU's udenrigsministre tiltræder indstilling om, at den finske forsvarschef General Hägglund gøres til permanent formand for EU's Militærkomite. EU's Militærkomite gøres samtidig permanent.

18. april:

For første gang siden 1920 deltager uniformeret tysk personel ved en højtidelighed på Dybbøl. En tysk delegation på 45 mand, hvoraf halvdelen er soldater, nedlægger en krans til minde om slaget ved Dybbøl i 1864.

Dansk C-130 Hercules på Manas. (Billede: Per A Rasmussen, FOV).

ledede koalition i Afghanistan. På baggrund heraf gennemførte et af forsvarets C-130 transportfly i december måned en række taktiske transportflyvninger i og omkring Afghanistan til støtte for den amerikansk ledede koalition, ligesom der blev udsendt et fact-finding team for specialstyrkerne til Afghanistan. Den endelige deployering af styrkebidragene blev planlagt til januar og februar 2002.

Se også kapitel 3.

27

ØVRIGE DANSKE MISSIONER

UNTAET

United Nations Transitional Administration in East Timor (UNTAET) erstattede 25. oktober 1999 den australsk ledede multinationale styrke i Øst Timor – INTERFET. UNTAET overtog ansvaret for Øst Timor med udgangen af februar 2000. Resolutionen autoriserer en samlet styrke på ca. 10.200 mand. Danmark bidrager med to stabsofficerer samt to observatører.

UNIKOM

United Nations Iraq – Kuwait Observation Mission (UNIKOM) er en observatørmission på ca. 1.300 soldater, der siden Golfkrigen i 1991 har overvåget den demilitariserede zone mellem Irak og Kuwait. Selve observatørstyrken omfatter ca. 200 militære obser-

April

18. april
Finansudvalget tiltræder, at Ringsted Kaserne, Røde Hus samt Ringsted Øvelsesplads afhændes til Ringsted Kommune for ca. 29,8 mio. kr.

21.-25. april:
Udenrigsminister Mogens Lykketoft besøger det

danske bidrag til FN's fredsbevarende operation i Etiopien og Eritrea (UNMEE).

25. april:
Deputy Commander in Chief US European Command general C.W. Fulford aflægger besøg hos forsvarsminister Jan Trøjborg.

*Mineplejl i aktion i Kabul lufthavn. Plejle af samme type var udlejet til Danish Demining Group/Folkekirkens Nødhjælp i Etiopien/Eritrea.
(Billede: Hærens Operative Kommando (IOSEK)).*

28

vatører, hvoraf Danmark stiller fem mand. Observatørstyrken støttes af en infanteribataljon fra Bangladesh samt en række støtteenheder.

UNMOGIP

United Nations Military Observers Group in India and Pakistan (UNMOGIP) er en observatørmission på ca. 45 observatører, der siden januar 1949 har overvåget det omstridte grænseområde Kashmir mellem Indien og Pakistan. Danmark bidrager med seks observatører.

UNMOP

United Nations Mission of Observers in Prevlaka (UNMOP) er en observatørmission på ca. 27 personer, der siden januar 1996 har overvåget afmilitariseringen af Prevlaka-halvøen i Kroatien. Danmark bidrager med en observatør.

UNMIK

United Nations Interim Administration Mission in Kosovo (UNMIK) blev oprettet i juni 1999 som en midlertidig civil administration i Kosovo. UNMIK har blandt andet til opgave at udføre de basale civile administrative funktioner i Kosovo, skabe mulighed for en politisk proces, der skal afgøre Kosovos fremtidige status, støtte genopbygning og humanitær bistand, opretholde lov og orden, fremme respekten for menneskeret-

April

26. april:
Den belgiske forsvarsminister André Flahaut aflægger besøg hos forsvarsminister Jan Trøjborg.

27. april:
Forsvarsminister Jan Trøjborg deltager i det årlige trilaterale forsvarsministtermøde i Berlin sammen

med den tyske forsvarsminister Rudolf Scharping og den polske forsvarsminister Bronislaw Komorowski. Forsvarsministrene fra de tre baltiske lande deltager i en del af mødet.

30. april:
Forsvarsminister Jan Trøjborg besøger Letlands

tighederne samt sikre, at alle flygtninge og internt fordrevne personer frit og uhindret kan vende tilbage til deres hjem i Kosovo. Danmark bidrog med én officer. Den tidligere danske forsvarsminister Hans Hækkerup var fra december 2000 og indtil udgangen af 2001 chef for FN's midlertidige administration i Kosovo.

MONUC

Mission Observateur des Nations Unies a Congo (MONUC) har til opgave at monitorere implementeringen af Lusaka-våbenhvileaftalen, der blev underskrevet 31. august 1999. Der er nedsat en Joint Military Commission med henblik på at etablere forbindelse med relevante hovedkvarterer samt udarbejde en plan for de stridende parter tilbagetrækning og demobilisering. Missionen skal tillige støtte humanitære hjælpeindsatser i området. Missionens samlede styrke er på ca. 5.600 mand, heraf ca. 500 observatører. Danmark bidrager med én stabsofficer ved Joint Military Commission samt én observatører.

UNOMIG

United Nations Observer Mission in Georgia (UNOMIG) er en observatørmission på ca. 100 observatører, der siden august 1993 har overvåget våbenhvilen mellem Georgien og provinsen Abkhasien. Danmark bidrager til UNOMIG med fem observatører.

UNAMSIL

United Nations Mission in Sierra Leone (UNAMSIL) omfatter en fredsbevarende styrke samt observatører. Missionen blev oprettet i 1999 og har til opgave at støtte implementeringen af den indgåede fredsaftale mellem regeringen og oprørsbevægelsen i Sierra Leone. Missionens samlede styrke er på ca. 17.500 mand herunder 250 observatører. Danmark bidrager med to observatører.

UNTSO

United Nations Truce Supervision Organisation (UNTSO) er en observatørmission, der blev oprettet i juni 1948 efter våbenhvilen mellem Israel og landets arabiske naboer. Observatørstyrken omfatter ca. 150 observatører heraf 11 danske.

EU-monitorer

Danmark bidrager med EU-monitorer til det tidligere Jugoslavien (European Community Monitoring Mission (ECMM)). Missionen blev i 2000 reduceret fra ca. 410 ansatte til i alt 160 ansatte. Samtidig ændredes navnet fra ECMM til European Union Monitoring Mission (EUMM). Monitorerne rekrutteres fra forsvaret og politiet. Personellet udsendes til EU-missionen i Sarajevo, der fordeler monitorerne i hele området. Det danske bidrag bestod fra indgangen af 2001 af syv EUMM-observatører. Fra 16. oktober 2001 bidrog Danmark med yderligere to observatører som del af den

April/maj

forsvarsminister Girts Valdis Kristovskis og mødes i den forbindelse også med medlemmer af det lettiske parlaments forsvarsudvalg.

1. maj:

Ved en ceremoni på Flyvestation Skalsstrup oprettes Kontrol- og Luftforsvarsgruppen (KLG). KLG er en sammenlægning af Kontrol- og Varslingsgruppen og Luftværnsgruppen, der får det overordnede ansvar for overvågningen af dansk luftrum og kontrol med det jordbaserede luftforsvar.

generelle forøgelse af styrken med 35 mand, som EU gennemførte på baggrund af situationens udvikling i Makedonien.

Humanitær støtte fra forsvaret

Forsvarsministeriet deltager løbende i den humanitære kontaktgruppe, der er nedsat under Udenrigsministeriet med henblik på at koordinere den danske humanitære indsats. I 2001 har forsvaret blandt andet i perioden maj til september 2001 udlejet to mineplejle til Danish Demining Group/Folkekirke's Nødhjælp med henblik på mine-rydning i Etiopien/Eritrea.

Maj

3.-18. maj:

Syv danske F-16 jagerfly, heraf et reservefly, deployeres periodevis til Grazzanise-basen i Italien og deltager i NATO's luft-operationer på Balkan. Deployeringen er en del af opretholdelsen af beredskabet med henblik på deltagelse i luft-operationerne.

6.-9. maj:

Hans Kongelige Højhed Kronprins Frederik besøger det danske bidrag til FN's fredsbevarende operation i Etiopien og Eritrea (DANCON/SHIRBRIG/UNMEE). I besøget deltager desuden Folketingets Forsvarsudvalg og forsvarsministeren.

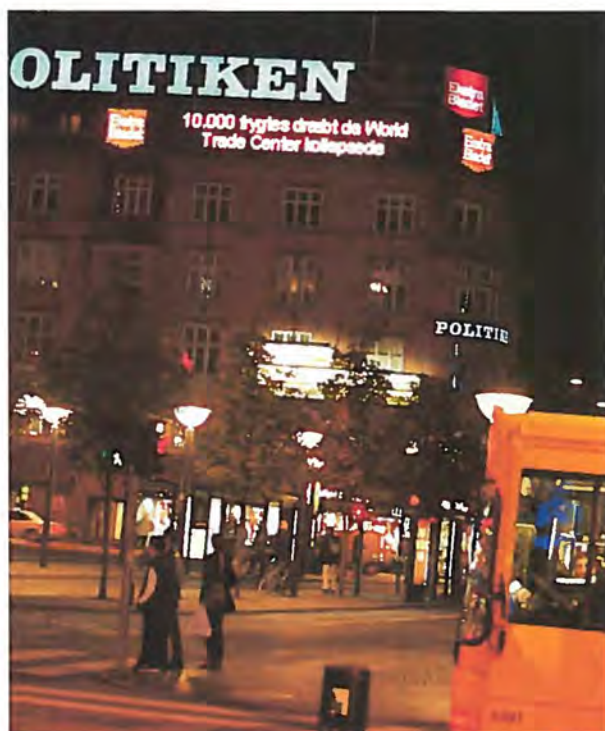
Kapitel 3

11. september: en ny situation for verden og Danmark

Terrorangrebene på USA

Terrorangrebene på USA 11. september var et sikkerhedspolitisk chok. Angrebene blev udført med hidtil usete midler og afslørede det moderne samfunds sårbarhed og gensidige afhængighed. Angrebene var ikke kun angreb på USA, men på alle de lande, der bekender sig til den civiliserede verdens værdier om frihed, demokrati og markedsøkonomi.

Omfanget af angrebene vidnede om, at der bag disse stod en eller flere velorganiserede terrorgrupper, der havde adgang til både økonomiske ressourcer og sikre opholds-

*Lysavisen på Københavns Rådhusplads om aftenen 11. september 2001.
(Billede: Thomas Rønn).*

Maj

14. maj–22. juni:

Flyvevåbnet deltager for første gang i øvelse "Maple Flag", som finder sted i Canada. Det danske kontingent består af ét C-130 Hercules fly med flere besætninger, som får mulighed for at øve taktisk flyvning under meget realistiske forhold. Der er deltagelse fra 17 andre lande.

15. maj:

Forsvarsminister Jan Trøjborg deltager i uformelt EU forsvarsministermøde med forsvarsministrene fra EU-kandidatlande, samt efterfølgende med de europæiske NATO-lande, der ikke er medlemmer af EU. Forsvarsministeren deltager desuden i nordisk forsvarsministermøde i Bruxelles.

steder. Bekæmpelsen af terrorgrupperne og terrorismens grobund generelt vil derfor blive langvarig og forudsætter, at alle midler tages i brug: økonomiske, politiske, retslige og militære mv.

Terrorbekæmpelse vil således stå højt på den internationale dagsorden i lang tid fremover. Den nye sikkerhedspolitiske situation vil få langsigtede konsekvenser for det internationale samarbejde og de internationale organisationer, Danmark er medlem af. Det vil således også medføre nye udfordringer for dansk forsvar.

Reaktionerne på terrorangrebene

Det internationale samfunds reaktion kom prompte og utvetydigt. NATO fordømte med det samme terrorangrebene og besluttede 12. september, at terrorangrebene på USA var at betragte som en handling, der var dækket af NATO-Traktatens Artikel 5 (den kollektive sikkerhedsgaranti), hvis det blev godtgjort, at der var tale om et angreb udefra. Det var første gang i Alliancens historie, at Artikel 5 blev taget i brug.

FN's Sikkerhedsråd vedtog 12. september enstemmigt Sikkerhedsrådsresolution 1368, hvori USA's ret til selvforsvar under FN-Pagtens Artikel 51 blev anerkendt, og hvor terrorangrebene fordømtes som "trusler mod den internationale fred og stabilitet". Sikkerhedsrådsresolution 1373 fulgte 28. september ligeledes vedtaget ved enstemmighed. Den forpligter samtlige FN-lande til aktivt at bekæmpe terroristerne ved at forhindre og standse enhver form for støtte til disse grupper.

EU's stats- og regeringschefer trådte sammen i et ekstraordinært møde 21. september, hvor der bl.a. blev vedtaget en styrkelse af EU's retslige og indre samarbejde og en styrkelse af forebyggelsen af terrorisme gennem øget økonomisk støtte til udviklingslandene. EU har efterfølgende øget fokus på civil beskyttelse og beredskab over for anvendelse af masseødelæggelsesvåben. Indenfor EU's udenrigs- og sikkerhedspolitik er der ønsket om at etablere et tættere samarbejde mellem EU-landenes civile og militære efterretningstjenester.

Danmark var blandt de første lande, der både bilateralt og kollektivt som medlem af FN, NATO og EU erklærede vores fulde og ubetingede solidaritet med USA.

NATO iværksætter Artikel 5

USA godtgjorde 2. oktober for NATO, at der var tale om et angreb udefra, der var rettet mod USA, hvorefter NATO iværksatte Artikel 5. USA anmodede ved samme lejlighed NATO om støtte på en række områder. NATO iværksatte umiddelbart efter 11. sep-

Maj

16. maj:
Finansudvalget tiltræder, at Farum Kaserne og Farum Øvelsesplads afhændes til Farum Kommune for ca. 140 mio. kr. Forsvaret har vederlagsfrit brugsretten til kasernen indtil flytningen af Ingeniørregimentet samt Hærens Ingeniør- og ABC-skole til Skive Kaserne endeligt gennemføres

senest pr. 1. april 2003. Herudover betaler Farum Kommune en kompensation på ca. 22,5 mio. kr. til etablering af en ny ammunitionsrydningsfacilitet. Ved samme lejlighed tiltræder finansudvalget, at ca. 8-10 ha af Farum Øvelsesplads med tilhørende bygninger overdrages til Rigspolitiet for en pris på ca. 1,8 mio. kr.

Danmark bidrager med et forbindelseshold ved United States Central Command i Tampa, Florida. (Billede: United States Central Command).

tember en række beredskabsmæssige tiltag, der efter iværksættelsen af Artikel 5 og USA's konkrete anmodning blev udvidet til intensivering af efterretningssamarbejdet, indsættelse af NATO's overvågningsfly (AWACS) til aflastning af det amerikanske flyvevåben i forsvaret af USA samt udsendelse af Alliancens stående flådestyrker til den østlige del af Middelhavet.

I lyset af situationen efter 11. september, herunder USA's anmodning til NATO, har forsvaret iværksat en række bidrag og foranstaltninger til bekæmpelse af terrorismen. Danmark deltager aktivt i en intensiveret udveksling af efterretningsoplysninger inden for NATO og bilateralt. Indførelsen af en række antiterror-beredskabsforanstaltninger har øget sikkerheden ved såvel danske militære installationer som NATO-installationer. Der er endvidere indført lempelser for opnåelse af overflyvningsstilladelser for amerikanske militærfly samt for benyttelse af danske havne og lufthavne.

Den danske korvet NIELS JUEL afsejlede 12. november 2001 fra Korsør med henblik på at indgå i NATO's stående flådestyrke STANAVFORLANT fra 7. december 2001 i forbindelse med dennes deployering til den østlige del af Middelhavet. Denne deployering har bl.a. til formål at støtte de amerikansk-ledede operationer samt demonstrere Alliancens handlekraft i området.

Endvidere bidrager Danmark med personel til den del af NATO's AWACS-flystyrke, der

Maj

16. maj:
Finansudvalget tiltræder aktstykke vedrørende anvendelse af ca. 64 mio. kr. til vederlagsfri donation af 105 mm trukken haubits artillerisystem til Litauen. Som en del af forsvarsministeriets øst-samarbejdsaktivitet doneres 72 stk. 105 mm truk-

ken haubits artilleripjecer med tilhørende ammunition, logistik mv. til Litauen med henblik på at tilføre den litauiske hær en kapacitet til at opbygge og vedligeholde en generel artilleriekspertise.

Dansk C-130 i Manas Lufthavn i Kirgisien, en af de lufthavne, der benyttes af koalitionen.
(Billede: Per A. Rasmussen, FOV).

34

efter anmodning fra USA støtter overvågningen af amerikansk luftrum. En række danske besætningsmedlemmer har således siden oktober 2001, som del af besætningerne på NATO's AWACS-fly, deltaget i overvågningen af luftrummet over primært det nordøstlige USA som afløsere for amerikanske AWACS-fly, der således har kunnet ind sættes andetsteds.

Danske bidrag til den internationale indsats i Afghanistan

Den amerikansk ledede koalition indledte den 7. oktober 2001 operation Enduring Freedom mod Al Qaida terrornetværket og Taliban-regimet i Afghanistan. Danmark har konsekvent udtrykt solidaritet med kampen mod terrorisme.

Danmark udsendte således 1. november 2001 et forbindelseselement på fem mand til USA's Central Command (US CENTCOM) i Tampa, Florida. US CENTCOM er den amerikanske operative myndighed, der har ansvaret for bl.a. den vestlige del af Asien herunder Afghanistan, og som derfor har ansvaret for operationerne mod Al Qaida og Taliban. Forbindelseselementet skal i lighed med forbindelseshold fra en række øvrige lande – såvel NATO allierede som lande uden for Alliancen – følge udviklingen i den militære operation og operationsplanlægningen samt bl.a. rapportere hjem.

Maj

17. maj:

Det australske filmselskab Storyteller Productions ankommer til Danmark og gennemfører i løbet af de næste seks uger optagelser af en dokumentarfilm om dyrerigdommen på det danske forsvars øvelsesområder samt det danske forsvars – inter-

nationalt set – unikke samarbejde med Skov- og Naturstyrelsen om udarbejdelsen af drift- og plejeplaner for øvelsesområderne. Drift- og plejeplanerne sikrer en høj beskyttelse af dyrelivet, herunder mange truede arter og af de sjældne planter og naturtyper på områderne, samtidig med at for-

Danmark viste endvidere sin vilje til at bidrage aktivt til terrorbekæmpelsen 14. december 2001, hvor Folketinget besluttede at stille fire F-16 kampfly, et C-130 transportfly samt specialstyrker til rådighed for den amerikansk ledede koalition i Afghanistan. På baggrund heraf gennemførte et af forsvarets C-130 transportfly i december måned en række taktiske transportflyvninger i og omkring Afghanistan til støtte for den amerikansk ledede koalition, ligesom der blev udsendt et fact-finding team for specialstyrkerne til Afghanistan. Den endelige deployering af styrkebidragene blev planlagt til januar og februar 2002.

Den amerikansk-ledede koalitions militære indsats skabte endvidere forudsætningerne for, at der mod årets udgang var en situation i Afghanistan, hvor det var aktuelt og muligt at indsætte en international sikkerhedsstyrke til støtte for den afghanske overgangsadministration i Kabul. Til denne styrke tilbød Danmark at bidrage med enten en let opklaringseskadron eller et ammunitionsrydningshold. På baggrund af multinationale drøftelser anmodede Storbritannien Danmark om at bidrage med et ammunitionsrydningshold inkl. stabs- og støttepersonel, i alt ca. 50 soldater, som skulle indgå i en tysk-hollandsk-dansk-østrigsk bataljonskampgruppe. Den FN-mandaterede internationale sikkerhedsstyrke, ISAF, skulle indsættes i løbet af januar 2002 og ville blive britisk ledet. Allerede den 22. december 2001 blev der dog indsat et primært britisk forkommando for ISAF på ca. 200 soldater i Kabul i forbindelse med indsættelsen af den afghanske overgangsadministration.

35

Perspektiverne efter 11. september

Perspektiverne for internationalt samarbejde efter terrorangrebene er et eksempel på, at der ud af ondt kan komme godt. Dette gælder ikke mindst for samarbejdet med Rusland, herunder NATO's samarbejde med Rusland. Præsident Putin var den første statsleder, der kontaktede præsident Bush efter terrorangrebene for at erklære Ruslands fulde støtte til og solidaritet med USA. En handling, der blev fulgt op med en erklæring fra NATO-Rusland Rådet 13. september, der tog klar afstand fra terrorangrebene. Erkendelsen af de fælles interesser i terrorbekæmpelsen og det affødte intensiverede samarbejde på dette område blev fulgt op på NATO-ministermøderne i december, hvor det besluttedes at indlede et kvalitativt nyt forhold mellem NATO og Rusland med et perspektiv om fælles beslutninger og aktioner inden for konkrete samarbejdsområder.

Samtidig har NATO internt iværksat en række overvejelser om, hvordan man kan intensivere dialogen og samarbejdet med NATO's øvrige partnerlande som f.eks. de fem centralasiatiske stater (Uzbekistan, Kazakstan, Kirgizistan, Turkmenistan samt Tadsjikistan), samt landene omkring Middelhavet.

Maj

svaret kan fortsætte sin øvelsesvirksomhed. Filmen indgår i en serie, som omhandler særligt bemærkelsesværdige indsatser for at redde truede dyrearter verden over.

17.-19. maj:

Forsvarsminister Jan Trøjborg aflægger besøg i USA, dels med henblik på at møde den amerikanske forsvarsminister, Donald Rumsfeld, dels for at mødes med forskellige kongresmedlemmer og komitéer mv.

Det internationale vejskilt på Manas har fået tilføjet en vejviser til Danmark.

(Billede:

Per A. Rasmussen, FOV).

36

Opmærksomheden, set med forsvarets øjne, samler sig i første omgang om forsvarsministrenes beslutning på ministermødet i december om at overveje behovet for på kortere og længere sigt at tilpasse de militære kapabiliteter med henblik på beskyttelse mod og bekæmpelse af den nye form for masseterrorisme. Det gælder eksempelvis ved beskyttelse af styrker, der kan blive udsat for angreb med masseødelæggelsesvåben i konfliktzoner, men også beskyttelse af befolkningscentre og krisehåndtering ved mulige angreb med masseødelæggelsesvåben mod vitale mål og infrastrukturen

Maj

23. maj:

Finansudvalget tiltræder, at Gardehusarkasernen i Næstved og dele af Næstved Øvelsesplads afhændes til Næstved Kommune for ca. 39,8 mio. kr.

Danish Demining Group, Folkekirkens Nødhjælp, Udenrigsministeriet og Forsvarsministeriet indgår

en samarbejdsmodel, der sikrer, at nødhjælpsorganisationerne hurtigt kan intensivere minerydningsindsatsen i Eritrea ved hjælp af to minepleje udstationeret ved de danske fredsbevarende styrker i området. Udviklingsministeren bevilger otte millioner kroner til Danish Demining Group og Folkekirkens Nødhjælps indsats. Forsvaret og

inden for Alliancens eget territorium, hvor et tæt samarbejde mellem civile og militære myndigheder kan blive afgørende. Ikke mindst inden for rammerne af NATO's såkaldte forsvarskapabilitetsinitiativ (DCI) er drøftelserne meget intense. Man vil her se på behovet for at justere prioriteringen inden for hele spektret af krav til medlemslandenes militære kapabiliteter, spændende fra behovet for at styrke beskyttelsen mod anvendelsen af ABC-våben, til øget fokus på præcisionsvåben og et muligt øget behov for specialstyrker med henblik på bekæmpelsen af terrorister mv. Alliancen besluttede samtidig, at terrortruslen giver anledning til nærmere at overveje en revision af Alliancens risikovurdering, militære koncepter og doktriner mv. De nævnte overvejelser i Alliancen vil i sagens natur også kunne få betydning for det danske forsvar.

Terrorangrebene og ovennævnte arbejde i NATO har på denne baggrund initieret overvejelser om mulige konsekvenser for det danske forsvar. Forsvarsministeren nedsatte således i oktober måned en arbejdsgruppe under ledelse af Chefen for 1. Afdeling og med repræsentanter fra departementet, Forsvarskommandoen, Hjemmeværnskommandoen og Forsvarets Efterretningstjeneste. Formålet med arbejdsgruppen var at gennemgå dansk forsvars evne til at deltage i forsvaret mod og bekæmpelsen af terrorisme. Arbejdsgruppen afleverede i december måned en rapport med anbefaling af en række konkrete forslag til såvel strukturelle som organisatoriske justeringer, udbygning af allerede eksisterende kapaciteter, etablering af nye kapaciteter samt en række forslag til justeringer af sikkerheds- og beredskabsmæssige forhold i forsvaret, med fokus på samarbejde inden for totalforsvarsrammen. Yderligere overvejelser om kapacitetsbehov og de økonomiske konsekvenser heraf kan blive nødvendige, når NATO-alliancens risikovurderinger, koncepter og doktriner foreligger.

Maj

Nødhjælpsorganisationerne indgår på den baggrund en kontrakt. Kontrakten indebærer dels, at den ene mineplejl indsættes i humanitær minerydning, dels at den anden mineplejl bruges til uddannelse af mineryddere samtidig med, at den står i beredskab for de danske soldater indtil deres hjemrejse i slutningen af juni.

28.-30. maj:

Der afholdes økonomistyringsseminar i Kiev, Ukraine med repræsentanter fra det ukrainske forsvarsministerium.

Kapitel 4

Forsvarsministeriets Center for Operativ Oceanografi

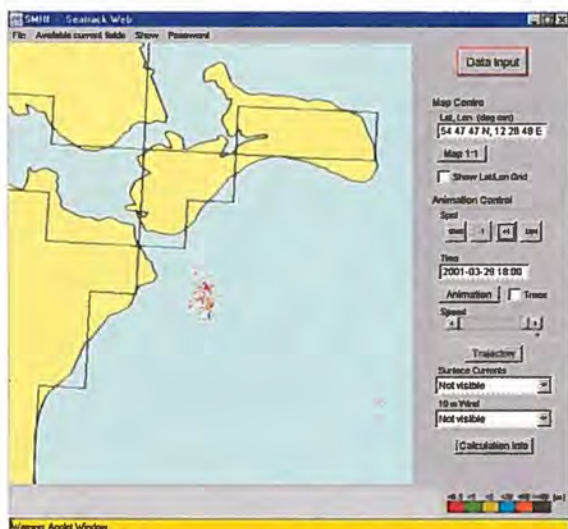
Indledning

Forsvarsministeriets Center for Operativ Oceanografi er etableret som et resultat af en omfattende analyse af det samlede behov for oceanografiske og hydrografiske produkter, ekspertise og bistand inden for Forsvarsministeriets ressortområde. Repræsentanter fra Forsvarsministeriet, Farvandsvæsenet, Forsvarskommandoen, Søværnets Operative Kommando, Forsvarets Forskningstjeneste og Forsvarets Efterretningstjeneste har deltaget i arbejdet.

Formål

Forsvarsministeriets Center for Operativ Oceanografi blev etableret i 2000 som en udbygning af den hidtidige oceanografiske division i Farvandsvæsenet, som i forvejen varetog opgaver for det civile samfund og den maritime industri. Med etableringen af centret kunne yderligere varetages hovedformålet: Støtte til dansk forsvar og dets internationale samarbejde. Opbygningen er i det væsentlige gennemført på nuværen-

39

Skærbillede, der viser olieforureningsulykken 29. marts 2001 hvor Olie-tankeren BALTIC CARRIER og fragtskibet TERN kolliderer i dybvandsruten ved Kadetrenden øst for Falster og i alt ca. 2.350 tons tung brændselsolie løber ud i havet. (Billede: Farvandsvæsenet)

Maj

30. maj:
Finansudvalget tiltræder et forligsrelateret bygge- og anlægsprojekt vedrørende etablering af nyt værksted og genetablering af et bombeshus til umagnetisk testning af minesøgerudstyr på Depot og Værkstedssområde Brødskov til et samlet beløb på ca. 17 mio. kr.

Finansudvalget tiltræder, at Flyvestation Vandel afhændes til en privat investor for ca. 47 mio. kr.

de tidspunkt. Centrets opgaver omfatter indsamling, kvalitetsvurdering, lagring og formidling af oceanografiske og hydrografiske data til støtte for forsvarets og især søværnets operationsplanlægning, til styrkelse af indsatsen for bedre sejladsikkerhed og udarbejdelsen af søkort samt den oceanografiske og hydrografiske forskning og udvikling. Centret fungerer endvidere som viden- og datacenter samt som kontaktpunkt for relevant nationalt og internationalt samarbejde.

Brugere og produkter

Centrets arbejde tilrettelægges i et løbende og tæt samarbejde med brugerne. Målet er, at data og produkter tilpasses og leveres til brugerne i en passende form. De indsamlede hydrografiske oplysninger danner grundlag for udarbejdelse af søkort for Danmark, Færøerne og Grønland. Centret udvikler endvidere oceanografiske beregningsværktøjer til forudsigelse af en række oceanografiske parametre, herunder bølgehøjde, vandstand, saltholdighed, temperatur samt strømretning og hastighed. Resultaterne fra disse matematiske beregninger fordeles løbende til forsvaret og det civile samfund. Som et eksempel kan nævnes søværnets operative anvendelse af en

40

Inddæmning og olieopsamling med sandpumper efter olieudslippet 29. marts 2001 i Kadetrenden. (Billede: Søværnet i Korsør).

Maj

30. maj:
Finansudvalget tiltræder, at bunker 1137 på Flyvestation Karup – for nationale midler – indrettes til et Combined Air Operation Centre (CAOC), sammen med den allerede planlagte

"Air Control Centre/Recognized Air Picture Production Centre/Sensor Fusion Post" (ARS) for ca. 9,7 mio. kr.

pejlingsmodel, som kan anvendes til at beregne et eventuelt olieudslips bevægelser på og i havet. Derudover udvikles en række produkter, der indeholder både oceanografiske og hydrografiske oplysninger, som tilgodeser forsvarets og NATO's særlige behov under øvelser og operationer i danske farvande. Der formidles endvidere tidstro information af interesse især for skibsfarten og den maritime industri; men også andre brugere, herunder fritidssejlere, der har aktiviteter på havet, kan have god nytte af informationerne. Oplysningerne stilles til rådighed for forsvaret og det civile samfund ad flere kanaler, f.eks. via Internettet.

Forsvarsministeriets Center for Operativ Oceanografi har i 2001 forestået udarbejdelsen af en samlet beskrivelse af de gængse hydrografiske, oceanografiske og meteorologiske forhold i de danske farvande. Beskrivelsen holdes løbende ajour og er tilgængelig i både en klassificeret udgave til brug for forsvaret og NATO samt i en uklassificeret version, der kan fordeles til alle interesserede.

Samarbejde

I lyset af de særlige begivenheder i 2001, herunder kollisionen mellem skibene "TERN" og "BALTIC CARRIER" i Østersøen i slutningen af marts og den heraf følgende olieforurening af havmiljøet og kysterne omkring Storstrømmen og Møn, er behovet for en styrkelse af indsatsen for sejladsikkerheden både nationalt og internationalt kommet yderligere i fokus. Med henblik på at sikre den nationale indsats er målrettet og gennemføres til gavn for samfundet som helhed, samarbejder centret løbende med forsvarets myndigheder og med myndigheder uden for Forsvarsministeriets ressortområde, herunder Kort- og Matrikelstyrelsen, Danmarks Meteorologiske Institut, Danmarks Miljøundersøgelser, Kystdirektoratet samt Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelser. I samarbejde med disse myndigheder undersøges blandt andet mulighederne for at nyttiggøre de indsamlede data til andre formål. I 2001 er påbegyndt en undersøgelse af, om de akustiske målinger, som foretages til bestemmelse havdybder, tillige kan anvendes til at kortlægge havbundstyper. Desuden har centret i samarbejde med Danmarks Miljøundersøgelser konstateret, at de oceanografiske beregningsværktøjer, der benyttes til forudsigelse af et olieudslips forventede bane, også med fordel kan anvendes til forudsigelse af blandt andet planktonalgens forventede bevægelser i havet.

Konklusion

Forsvarsministeriets Center for Operativ Oceanografi indsamler og formidler hydrografiske og oceanografiske data og produkter af høj kvalitet. Ved at samle de oceanografiske og hydrografiske aktiviteter i én enhed har Forsvarsministeriet kunnet opnå

Juni

1. juni:
Søværnets Operative Kommando fejrer 40 års jubilæum. Jubilæet markeres med en parade med deltagelse af bl.a. Hendes Majestæt Dronning Margrethe, Hans Kongelige Højhed Prins Henrik, forsvarschefen, general Christian Hvidt, og borgmesteren i Århus, Flemming Knudsen.

Forsvarsminister Jan Trøjborg aflægger besøg ved SHAPE. Besøget omfatter samtaler med SACEUR general Joseph Ralston og Chief of Staff general Dieter Stöckmann samt en orientering om aktuelle spørgsmål i Alliancen og SHAPE's rolle heri.

og løbende videreføre en målrettet og koordineret indsats, som ud over at understøtte forsvaret, herunder dets internationale samarbejde, også vil medvirke til forbedring af sejladssikkerheden i de danske farvande samt sikre, at forsknings- og udviklingsmæssige initiativer vil komme både forsvaret og det civile samfund til gode.

Juni

4.-6. juni:

Udenrigsminister Mogens Lykketoft aflægger besøg ved den danske bataljon ved KFOR og ved FN's generalsekretærs særlige repræsentant i Kosovo, Hans Hækkerup. Om aftenen 5. juni afholder udenrigsministeren en grundlovstale for de danske soldater.

4.-7. juni:

Danmark afholder sammen med det bulgarske forsvarsministerium et "Defence Management Seminar" for de sydøsteuropæiske lande i Sofia, Bulgarien. Seminariet understøtter NATO's Sydøsteuropa Initiativ. Der er bl.a. deltagere fra Bosnien-Herzegovina, Bulgarien, Kroatien, Ungarn,

Kapitel 5

Sundhedsforhold i forsvaret

Indledning

Sundhedstjenesten i forsvaret favner bredt over en række opgaver, der skal støtte udførelsen af forsvarets mange og forskelligartede opgaver, herunder for eksempel opgaverne forbundet med forsvarets internationale engagement, opgaver i Nordatlanten samt uddannelsen af værnepligtige og fast personel. Opgaverne løses dels lokalt ved forsvarets mange myndigheder, dels centralt ved Forsvarets Sundhedstjeneste, hvor den overordnede sundhedsfaglige tjeneste i forsvaret fastsættes. Ud over den daglige sundhedsfaglige støtte, har en række sundhedsforhold i særlig grad været i fokus i 2001.

Forarmet uran

De første fire måneder af 2001 var præget af stor bevågenhed på NATOs anvendelse af ammunition med forarmet (depleteret) uran (DU ammunition) i forbindelse med luftoperationerne i 1999 over Serbien og Kosovo. En katalysator for denne opmærksomhed var forlydender om, at seks italienske KFOR-soldater i januar 2001 var døde af leukæmi.

De fleste lande, herunder Danmark, iværksatte relativt hurtigt forskellige undersøgelser af eget personel. Forsvarsministeriet indgik således primo januar 2001 aftale med Praktiserende Lægers Organisation om helbredsundersøgelser af udsendt personel, der havde gjort tjeneste på Balkan og i Golfen, og som kunne have været udsat for eksponering af ammunition indeholdende forarmet uran. Udsendt personel fra andre ministerier og NGO'er blev ligeledes omfattet af aftalen.

Med aftalen blev udsendt personel tilbudt rådgivning og en klinisk undersøgelse hos egen læge. Ved udgangen af november 2001 havde 3710 personer fra forsvaret og 506 personer fra øvrige statslige myndigheder benyttet sig af dette tilbud. Ingen af de undersøgte har fået konstateret leukæmi.

På NATO Udenrigsministermødet i maj 2001 fremlagde NATOs særlige ad hoc komité vedrørende forarmet uran, som blev nedsat i januar 2001, sine konklusioner. Af disse fremgår bl.a.:

Juni

Rumænien, Slovenien og Forbundsrepublikken Jugoslavien.

7.-8. juni:

Forsvarsminister Jan Trøjborg deltager i NATO-forsvarsministermøder i forskellige fora. Den 8. juni afholdes møde med den russiske forsvarsminister i

Det Permanente Råd (PJC) og møde med partnerlande i Det Euro-Atlantiske Partnerskabsråd (EAPC).

7.-11. juni:

Rusland gennemfører en Open Skies prøveflyvning i Danmark.

- Ingen lande havde kunnet påvise et forhøjet antal sygdomstilfælde blandt fredsbevarende styrker på Balkan i forhold til sygdomstilfælde blandt andre fredsbevarende styrker, som ikke havde gjort tjeneste på Balkan.
- Ifølge lægevidenskabelige data eksisterer der ikke en forbindelse mellem forarmet uran og rapporterede cancer-tilfælde.
- Ingen lande eller internationale organisationer har oplyst om indikationer på, at der er en sundhedsrisiko som følge af radioaktivitet i de undersøgte nedslagsområder.

FN, Røde Kors og EU har ligeledes foretaget studier, der konkluderer en på kort sigt forsvindende lille risiko for helbredsgener forårsaget af forarmet uran. Det er imidlertid for tidligt at udtale sig om langtidseffekten af for eksempel vandforurening fra rester af ammunition med forarmet uran.

Radarstråling

Medio juli 2001 bragte danske medier indslag om en eventuel helbredsmæssig strålingsrisiko forbundet med betjening af radarer. En tysk undersøgelseskommission,

High Powered Illuminator Radar som bruges til at følge et luftmål. (Billede: Christian Pejstrup).

Juni

9. juni:

Forsvarsminister Jan Trøjborg deltager i det nordisk-baltisk-amerikanske forsvarsministermøde i Turku (Finland). På mødet drøftes bl.a. samarbejdet med de baltiske lande, udviklingen i de baltiske landes forsvar samt det regionale samarbejde i Østersøen.

10. juni:

Flyvevåbnets årlige Åbent Hus arrangement afholdes på Flyvestation Aalborg, hvor omkring 100.000 mennesker deltager. Fire internationale opvisningshold og fly fra en lang række NATO-lande samt lande som Sverige, Litauen og Estland er repræsenteret.

der blev nedsat i januar 2001 af den tyske forsvarsminister, offentliggjorde i juni 2001 en rapport vedrørende det tyske forsvars omgang med uranammunition, radar og asbest. Af rapporten fremgik bl.a., at forbundsværnets omgang med radarstråling i 60'erne og 70'erne i en del tilfælde havde været usikker og sundhedsfarlig, og at radartechnikere derfor var blevet udsat for kræftfremkaldende radarstråling (røntgenstråling).

Da det danske forsvar i et vist omfang har anvendt tilsvarende radarer som i det tyske forsvar, har Forsvarskommandoen vurderet, i hvor høj grad de foreløbige tyske observationer kan være gældende for dansk radarpersonel. I det danske forsvar har man imidlertid anvendt amerikanske sikkerhedsforskrifter og betjeningsvejledninger siden 1960'erne, og det er den foreløbige konklusion, at der ikke umiddelbart kan drages paralleller til de situationer, som er beskrevet i den tyske rapport.

Forsvaret følger generelt området både med hensyn til at leve op til forskrifter og i relation til at anvende resultater fra de tyske undersøgelser samt lignende undersøgelser i Holland og Belgien.

Undersøgelser af golfveteraners børn

45

Med henblik på at få klarlagt om der eventuelt måtte være en sammenhæng mellem sygdomme hos børn af fædre, der har gjort tjeneste i Golfen og fædrenes tidligere ophold i Golfen, iværksatte Forsvarets Sundhedstjeneste – i samarbejde med Arbejds- og Miljømedicinsk Klinik på Bispebjerg Hospital – i 2000 en spørgeskemaundersøgelse.

Forsvarets Sundhedstjeneste udsendte et spørgeskema, dels til samtlige personer, der havde været udsendt til Golfen, dels til en kontrolgruppe, som ikke havde været udsendt til Golfen, for at kunne sammenligne antallet af syge børn i de to grupper.

En statistisk bearbejdning af undersøgelsen i 2001 på Arbejds- og Miljømedicinsk Klinik viste, at der ikke var overhyppighed af syge børn i golfveteranernes gruppe. Med resultatet af denne undersøgelse, sammenholdt med resultatet af en videnskabelig undersøgelse af golfveteraners fertilitetsforhold, konkluderede Forsvarets Sundhedstjeneste, at der ikke kunne konstateres en sammenhæng mellem forældres deltagelse i missionen i Golfen og sygdomsforekomst hos deres børn. Det blev derfor i løbet af marts 2001 besluttet, at der ikke var grund til at gå videre med yderligere undersøgelser.

Juni

11. juni:
Kommandooverdragelse mellem det danske bidrag til FN's fredsbevarende operation i Etiopien og Eritrea og det franske kontingent.

11.-12. juni:
Forsvarsministeriet afholder sammen med det slo-

vakiske forsvarsministerium et forsvarsplanlægningsseminar i Bratislava for parlamentsmedlemmer, embedsmænd, underlagte myndigheder, embedsmænd fra andre ministerier, universiteter og NGO'er samt repræsentanter fra pressen. Departementschef Anders Trolldborg besøger sin slovakiske kollega, og sammen åbner de seminaret.

Værnepligtiges mulighed for alternativ lægelig vurdering

Det gule sygesikringsbevis inddrages for værnepligtige ved indkaldelsen, hvor forsvaret overtager de sundhedsmæssige forpligtigelser for de værnepligtige, der dermed – i værnepligtstiden – ikke sker i regi af den offentlige sygesikring.

På baggrund af ønske fra de værnepligtige om at få mulighed for en alternativ lægelig vurdering – også kaldet en "second opinion", udarbejdede Forsvarsministeriet i samarbejde med forretningsudvalgene for værnepligtige, Forsvarskommandoen og Forsvarets Sundhedstjeneste en ordning, der indebærer:

- at den værnepligtige har krav på at blive henvist til en anden militær læge på et andet tjenestested med henblik på "second opinion", og
- at værnepligtige har mulighed for at blive henvist til en civil speciallæge eller praktiserende læge i et for lidelsen relevant speciale.

Måtte uenighed mellem den militære læge og den værnepligtige vedrørende henvisning til "second opinion" opstår, inddrages i første omgang tjenestestedets socialkonsulent og om nødvendigt Forsvarets Sundhedstjeneste.

Forsvarsministeriet indgik primo 2001 en aftale med Praktiserende Lægers Organisation om ordningen, som blev iværksat med virkning fra 1. februar 2001, og som foreløbig gennemføres som forsøgsordning. Tilbage meldingen fra de værnepligtige har dog været meget positiv, og det forudses, at ordningen gøres permanent.

Psykiske efterreaktioner

I første halvår af 2001 var der megen omtale af forsvarets beredskab til forebyggelse og behandling af psykiske efterreaktioner, som personalet kunne risikere at pådrage sig som følge af traumatiske hændelser i international tjeneste. Denne fokus gav anledning til at genvurdere indsatsen på området.

Det er vurderingen, at det grundlæggende tilbud om støtte og behandling, som forsvaret i dag giver personalet, der har været i international tjeneste, er godt og fuldt på højde med, hvad der eksempelvis tilbydes i de øvrige nordiske lande. Imidlertid har det måttet konstateres, at ikke alt personalet, der kunne have brug for støtte og behandling, søger den nødvendige hjælp ved forsvaret. Forsvaret har derfor i 2001 iværksat yder-

Juni

18. juni:
Flyvematerielkommandoen fejrer sit 50-års jubilæum. I dagens anledning er der parade på Flyvestation Værløse, hvor Flyvematerielkommandoen får overrakt sin emblemskæde.

19.-21. juni:
Hans Kongelige Højhed Kronprins Frederik, ledsaget af forsvarsminister Jan Trøjborg, besøger den danske bataljon ved KFOR samt KFOR-hovedkvarteret i Kosovo.

*Forsvarets Sundhedstjeneste residerer på Jægersborg Kaserne nord for København.
(Billede: Forsvarets Sundhedstjeneste).*

ligere egne tiltag, og støttet initiativer fra organisationer udenfor forsvaret, der alle har haft til formål at sikre, at personel får flere indfaldsvinkler til den støtte, der bliver tilbudt.

- Der er etableret en kammeratstøtteordning, som FN-soldaterforeningen De Blå Baretter har taget initiativ til. I første omgang oprettes ordningen som en telefon-tjeneste betjent af frivillige fra foreningerne, hvor soldater med behov herfor kan henvende sig. Det er dog vigtigt at understrege, at ordningen ikke kan træde i stedet for eller udgive sig for at erstatte forsvarets tilbud om psykologstøtte.
- Hærens Konstabel- og Korporalforening har taget initiativ til et netværk for pårørende og har gennemført uddannelse af de pårørende, der kunne tænke sig at indgå som ressourcepersoner i netværkene.
- Tre måneder efter hjemkomst fra international tjeneste afholdes et arrangement for personel ved tjenestestederne. Et sådant arrangement er værdifuldt for dannelse af netværk for personellet bearbejdning af evt. latente psykiske efterreaktioner, der

Juni

21. juni:
De sidste danske soldater fra det danske troppebidrag til FN's fredsbevarende operation i Etiopien og Eritrea, herunder chefen for styrken oberstløjtnant P.K. Pedersen, forlader Asmara, Eritrea.

26.-27. juni:
Forsvarsminister Jan Trøjborg aflægger besøg hos sin polske kollega, Bronislaw Komorowski, i Warszawa.

netop oftest viser sig tre måneder efter hjemkomsten, og muligvis for en konstatering af, om noget personel har sådanne reaktioner.

- Der afholdes ved tjenestestederne arrangementer for pårørende før personellet's udsendelse, midtvejs i udsendelsen og i forbindelse med hjemkomst. Det har vist sig, at mange pårørende ikke føler sig godt nok informeret om udsendelsen. Endvidere viser Institut for Militærpsykologis undersøgelser, at de pårørendes situation har meget stor betydning for personellet's opgaveløsning og for risikoen for udvikling af psykiske efterreaktioner.

Forsvaret lægger stor vægt på den forebyggende indsats, som sker gennem uddannelse af officerer og befalingsmænd på grund- og videreuddannelser og for alt personel i forbindelse med den missionsorienterede uddannelse før udsendelse. Denne indsats er blevet intensiveret i 2001.

Tilbudet om egentlig behandling gælder for alt personel, der har været udsat for traumatiske hændelser i tjenesten eller har været udsendt i international tjeneste. Tilbudet er i princippet livsvarigt og gratis for den enkelte. Tilbudet gælder endvidere personellet's pårørende. Det er vigtigt at fastholde princippet om, at det skal være frivilligt for den enkelte, om man vil tage imod et tilbud om behandling.

Juni/juli

29. juni:

På Livgardens Kaserne i Gothersgade afholdes hjemkomstparade for det danske bidrag til FN's fredsbevarende operation i Etiopien og Eritrea. Ved paraden deltager bl.a. forsvarsminister Jan Trøjborg.

29. juni:

Første baltiske officerer afslutter deres uddannelse på Søværnets Officersskole.

1. juli:

Lokalforsvarsregionerne "Nord- og Midtjylland", "Fyn, Syd- og Sønderjylland", "Sjælland og

Kapitel 6

Østsamarbejdet og NATO's udvidelsesproces

Indledning

I den reviderede lov om forsvarets formål, opgaver og organisation, der trådte i kraft 1. marts 2001, anføres deltagelse i dialog og samarbejde med de central- og østeuropæiske lande som en af forsvarets hovedopgaver. Forsvarets østsamarbejde er dermed en integreret del af forsvarets generelle virksomhed. Forsvarets østsamarbejde har til formål at bidrage til at fremme stabilitet og sikkerhed navnlig med fokus på Østersøområdet. Samarbejdet skal bidrage til at bringe de lande, som ønsker det, tættere på NATO og fremme samarbejdet mellem allierede og partnere inden for Partnerskab for Fred (PFP). Parallelt med udviklingen af forsvarets østsamarbejde har NATO udviklet og styrket samarbejdet med partnerlandene i Central- og Østeuropa inden for blandt andet PFP og Det Euro-Atlantiske Partnerskabsråd (EAPC) samt optaget nye medlemmer.

NATO's udvidelsesproces

49

Som de første af de tidligere Warszawa-pagt lande blev Polen, Ungarn og Tjekkiet optaget i NATO i 1999. På Washington-topmødet i april 1999 blev der endvidere vedtaget en såkaldt "Membership Action Plan" (MAP), som et signal om, at NATO's udvidelsesproces ville blive fortsat. MAP er en "pakke" af aktiviteter for de ni aspirantlande - Albanien, Bulgarien, Estland, Letland, Litauen, Makedonien, Rumænien, Slovakiet og Slovenien - med henblik på at forberede landene bedst muligt til eventuel optagelse i NATO. MAP'ens primære element er rådgivning fra NATO om politiske, økonomiske, forsvars- og ressourcemæssige samt retlige aspekter af aspirantlandenes forberedelser. De centrale redskaber på det forsvarsmæssige område er PFP-samarbejdet, herunder særligt forsvarsplanlægningsprocessen for partnerne, samt bi- og multilateralt samarbejde. Der er blandt NATO-landene stor fokus på aspirantlandenes militære kapacitet, og på at landene ved deres optagelse i NATO vil kunne bidrage til løsningen af Alliancens opgaver og den fælles sikkerheds-forpligtelse.

Danmark er blandt de mest aktive fortalere for NATO's udvidelse, herunder særligt for optagelsen af de tre baltiske lande. NATO's fortsatte udvidelse vil fremme stabiliteten i det Euro-Atlantiske område, og det er centralt, at NATO forfølger visionen om et forenet, sikkert og frit Europa. Danmark har derfor også tilstræbt at medvirke til NATO's

Juli

Lolland-Falster" og "København" oprettes ved en sammenlægning af de hidtidige militær- og hjemmeværnsregioner.

4. juli:
Det britiske Joint Services Command and Staff College (JSCSC) afgiver en ekstern evalueringsrap-

port vedrørende det fælles baltiske forsvarsakademi (Baltic Defence College - BALDEFCOL) etableret i Tartu i Estland.

Den positive rapport fremhæver BALDEFCOL's fremskridt som bemærkelsesværdige i betragtning af den korte tid, akademiet har eksisteret.

og aspiranternes bedst mulige udnyttelse af MAP-processen. Gennem de seneste to år har det fra dansk side været tillagt høj prioritet at bidrage aktivt til processen i NATO i form af rådgivning til de enkelte lande vedrørende deres forberedelser på forsvarsområdet.

Udviklingen af forswarets øststøtte

Også bilateralt har man fra dansk side målrettet indsatsen med henblik på at støtte Danmarks overordnede politik vedrørende NATO's udvidelse. Aspirantlandene har som led i forberedelserne til medlemskab under MAP-processen udviklet langsigtede forsvarsplaner. På baggrund af disse planer samt NATO's rådgivning af landene har man fra dansk side – sammen med samarbejdslandene – identificeret områder, hvor der er særlig behov for støtte. Danmark støtter således aspirantlandenes implementering af deres langsigtede forsvarsplaner gennem skræddersyede projekter. Dette sker typisk gennem støtte til etablering eller reform af overordnede forsvarsstrukturer, støtte til udvikling af selvforsvarskapacitet og evne til at deltage i internationale operationer.

Samarbejdet med de baltiske lande

50

Danmark har samarbejdsaktiviteter med stort set alle aspirantlande samt Rusland og Ukraine. Det primære fokus for forswarets østsamarbejde er imidlertid rettet mod Estland, Letland og Litauen, og i 2001 har der været afsat 82 mio. kr. til samarbejdet med de baltiske lande. For de tre baltiske lande er NATO-medlemskab et højt prioriteret mål. Landene ønsker at opbygge et troværdigt forsvar, som gør dem i stand til at kunne bidrage til Alliancens samlede sæt af opgaver og dermed fremstå som seriøse kandidater. Processen har navnlig siden 1998 været præget af markante fremskridt.

Danmark har på nuværende tidspunkt 9-13 projekter og 4-5 projekter under udvikling med hvert af de baltiske lande. De fleste projekter løber over 2-4 år. Bistand til udvikling af forsvarskoncepter og langsigtede forsvarsplaner har været en central del af samarbejdet med de baltiske lande i de sidste år. Fem rådgivere er i øjeblikket udsendt på 1-3 årig basis til de baltiske landes forsvarsministerier og generalstabe, ligesom der er en løbende dialog med og rådgivning af de baltiske lande om deres deltagelse i NATO's forsvarsplanlægningsproces for partnere og i MAP'en.

En anden stor del af samarbejdet er fokuseret på opbygningen af de baltiske landes trænings- og uddannelsessystem. I 2001 har 35 baltiske officerer været under længe-revarende uddannelse på officers- og sprogskoler i Danmark. Desuden gennemføres en række projekter, der sigter mod udvikling af de baltiske landes egne uddannelsesinsti-

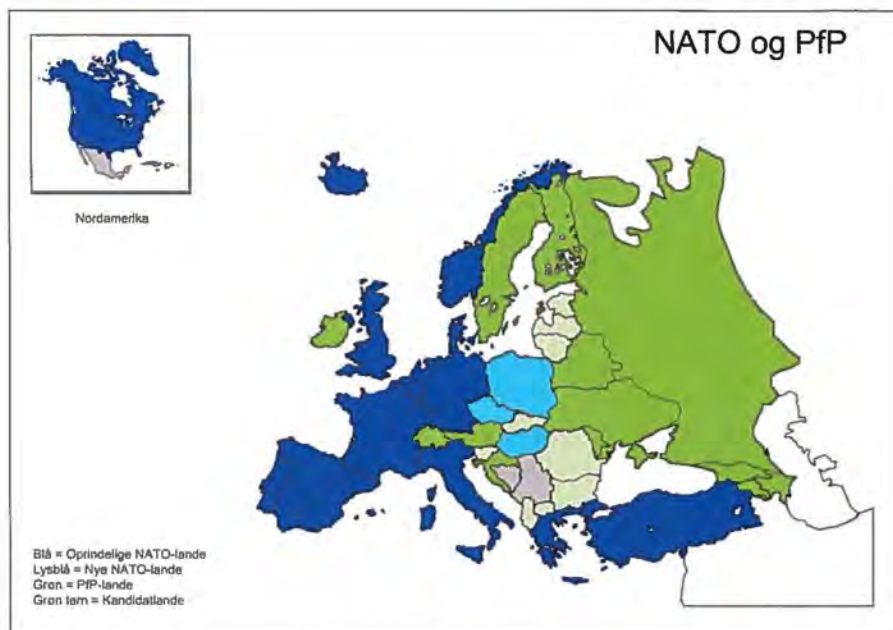
August

1. august

Flyvevåbnets Officersskole fejrer 50-års jubilæum. Dagen bliver markeret med en mindre parade med deltagelse af bl.a. Hans Kongelige Højhed Kronprins Frederik og Chefen for Flyvertaktisk Kommando, generalmajor Leif Simonsen.

13. august:

De fire ledende partier i Makedonien (FYROM) – to fra hver side af det etniske skel – underskriver en politisk rammeaftale. Aftalen betyder enighed om væsentlige stridsspørgsmål såsom forfatning, det albanske sprogs status og sammensætning af politistyrken.

tutioner og overordnede ledelses- og uddannelsesprincipper. Endelig gøres en stor indsats for at udvikle landenes fredsstøttende kapacitet i form af missionsorienteret uddannelse og efterfølgende udsendelse sammen med danske enheder. Baltiske enheder har således siden 1994 deltaget i fredsstøttende operationer med danske styrker på Balkan. Med udgangen af 2001 er der uddannet og udsendt ca. 1800 baltiske soldater. De baltiske lande bidrager på denne måde konkret og synligt til Europas sikkerhed.

I forbindelse med uddannelsesprojekterne har der været behov for at støtte med materieldonationer, hvorfor en ikke ubetydelig del af øststøttemidlerne bliver anvendt hertil. Som eksempel på dette kan nævnes donationen af et inspektionsskib til Estland (30 mio. kr. 2000-2001) og et artilleriprojekt med Litauen (ca. 64 mio. kr. 2001-2004). Sidstnævnte omfatter ud over en omfattende uddannelsespakke donation af 72 udfasede 105 mm artilleripjecer, køretøjer og uddannelsesammunition. Projektet vil bidrage væsentligt til Litauens opbygning af en artillerikapacitet.

Danmark støtter også en række multilaterale projekter såsom BALTBAT og BALTDEFCOL i de tre baltiske lande. De fællesbaltiske multilaterale projekter har bidraget til

August

15. august:
Som en del af flyvevåbnets strukturelle tilpasning nedlægges de eksisterende tre forsyningsdepoter på flyvestationerne Aalborg, Skrydstrup og Værløse til fordel for oprettelsen af Flyvevåbnets Hoveddepot på Flyvestation Skrydstrup.

NATO tager skridt til en NATO-operation (Essential Harvest) til afvæbning af oprørsstyrker i Makedonien. Den danske generalmajor Gunnar Lange bliver – som NATO's Senior Military Representative i Makedonien – tildelt den betydningsfulde post som chef for operationen.

udvikle de baltiske landes evne til at samarbejde på det militære område og udgør desuden en cost-effektiv ramme for opbygning af væsentlige militære kapaciteter. Danmark har siden 1994 ydet substantiel støtte til opbygningen af den fællesbaltiske infanteribataljon BALTBAT. Støtten består hovedsageligt af materielstøtte og rådgivning, herunder officerer, der bistår med uddannelse i bataljonens hovedkvarter. Danmark varetager desuden formandskabet for den styregruppe og militære arbejdsgruppe som forestår koordineringen af støtte til projektet. Endelig er Danmark primær støttenation for den litauiske bataljon, LITBAT, der er en af tre nationale fødebataljoner for BALTBAT. Den multilateralt støttede del af BALTBAT-projektet er nu så vidt fremskreden, at det er aftalt, at balterne vil overtage det fulde ansvar for denne del med udgangen af 2002.

Den danske støtte til det fællesbaltiske forsvarsakademi, BALTDEFCOL, som blev etableret i 1998, er ligeledes betydelig. BALTDEFCOL har således dansk chef og støttes desuden med tre danske undervisere. Danmark har også bidraget til etableringen af den fællesbaltiske minerydningseskadre, BALTRON, og det fællesbaltiske luftrumsovervågningsnetværk, BALTNET, som i dag opereres af de baltiske lande med begrænset udenlandsk støtte.

Forsvarets østsamarbejde og NATO's udvidelsesproces

MAP-processen har i høj grad bidraget til at trække aspirantlandene tættere på NATO samt fokuseret landenes forberedelser til medlemskab. Der er skabt en synergieffekt mellem MAP og den danske bi- og multilaterale støtte, der har medvirket til, at de tre baltiske lande har gjort substantielle fremskridt i MAP-processen. Den tredje cyklus i MAP, som er blevet indledt i efteråret 2001 og afsluttes i foråret 2002, er den sidste inden topmødet i Prag i november 2002. På topmødet vil der blive truffet beslutning om nye invitationer om medlemskab, og i den kommende tid imødeses derfor øget politisk fokus på udvidelsesspørgsmålet. Det var i den forbindelse et vigtigt skridt fremad for udvidelsesprocessen, at NATO på det uformelle topmøde i juni 2001 reelt udelukkede muligheden for en nulløsning på det kommende topmøde ("the zero-option is off the table"). Uanset udfaldet af topmødet vil der dog gennem en årrække fortsat være behov for omfattende bistand til de baltiske lande.

August

17. august:
Ubåden "KRONBORG" bliver navngivet af forsvarschefen i Aalborg i forbindelse med søværnets årlige DANEX øvelse.

21. august:
NATO-rådet beslutter, at den resterende del af

styrken til operation Essential Harvest kan udsendes.

29. august:
Hendes Majestæt Dronningen indvier og overrækker fane til Prinsens Livregiment på Skive kaserne. 3.-6. september:

Kapitel 7

Open Skies

Indledning

Ideen om et internationalt regime for gensidige flyobservationer blev oprindeligt fremsat af præsident Eisenhower i 1955, hvor den imidlertid blev afvist af Sovjetunionen. I maj 1989 tog den amerikanske præsident Bush tanken op igen. Forhandlinger blev gennemført i 1990-92, og traktaten om observationsflyvninger ("Open Skies") blev undertegnet af deltagerstaterne¹⁾ i 1992 – og ratificeret af Danmark samme år. For at traktaten imidlertid kan træde i kraft skal to kriterier være opfyldt:

- 1) mindst 20 deltagerstater skal have ratificeret, og
- 2) alle deltagerstater, som skal modtage otte årlige observationsflyvninger eller derover, skal være blandt de 20.

Den sidste betingelse blev opfyldt, da Rusland og Hviderusland afleverede sine ratifikationsinstrumenter hos depositarerne²⁾ den 2. november 2001. I henhold til traktatens bestemmelser træder traktaten i kraft 60 dage senere, altså 1. januar 2002. Efter ikrafttræden er traktaten åben for tiltrædelse i et halvt år for ethvert medlem af OSCE. Både Finland og Sverige har meddelt, at de vil tiltræde. Traktaten implementeres gradvist fra ikrafttrædelsestidspunktet og indtil 31. december 2005. Således intensiveres aktiviteten i faser hen mod den 1. januar 2006, hvor traktaten ventes at være fuldt implementeret.

Traktatens hovedindhold

Det grundlæggende formål med traktaten er at fremme gensidig tillid og fælles sikkerhed mellem deltagerstaterne ved at tillade observation fra luften af militære aktiviteter og installationer på deltagerstaternes territorier. Regimet kan desuden opfattes som et supplement til den verifikation på jorden, som er etableret med traktaten om konventionelle styrker i Europa (CFE traktaten) og Wien Dokumentet. Traktatens anvendelsesområde strækker sig fra Vancouver (Canada) i vest til Vladivostok (Rusland) i øst, og omfatter således både hele det nordamerikanske kontinent, inklusive Grønland, og Rusland øst for Ural. Observationsflyvninger sker med ubevæbnede

1) Hviderusland, Belgien, Bulgarien, Canada, Tjekkiet, Danmark, Frankrig, England, Georgien, Grækenland, Ungarn, Island, Italien, Kirgisistan, Luxembourg, Norge, Holland, Polen, Portugal, Rumænien, Rusland, Slovakiet, Spanien, Tyrkiet, Ukraine og USA (27).

2) Canada og Ungarn.

August/september

Seminar afholdes i Rumænien om forsvarsforlig samt bevillings- og ressourcestyring.

7. september:

Grønlands Kommando fejrer 50-års jubilæum i Grønødal.

10.-13. september:

Nordisk konference om værnepligtsspørgsmål afholdes i Odense. Hovedemnet for konferencen er efterkassationer af værnepligtige. Udover de nordiske lande deltager på forsøgsbasis observatører fra de baltiske lande.

fly udstyret med sensorer, der kan omfatte fotografiske kameraer, videokameraer, infrarødt udstyr og "synthetic aperture radar". Et fly kan anvendes, når det er "certificeret" i henhold til procedurer foreskrevet i traktaten. Det vil sige, at flyet skal være godkendt af de øvrige deltagerstater, og sensorerne ombord skal være "indstillet" og godkendt efter et fast sæt standarder. Den observerede stat kan kræve, at den observerende stat benytter et certificeret fly tilhørende den observerede stat.

Deltagerstaterne er forpligtede til at acceptere et antal årlige observationsflyvninger over eget territorium (den passive kvote). Dette antal er fastlagt i traktaten. For Danmarks vedkommende er det maksimalt seks flyvninger om året, når traktaten er fuldt ud implementeret. Hver deltagerstat har ret til at gennemføre et antal flyvninger over de øvrige staters territorier (den aktive kvote). En stats aktive kvote kan aldrig overstige dens passive kvote. Hver stat kan underrette alle øvrige deltagerstater om hvilke stater, den vil foretage flyvninger over i det følgende år. Der vil så – om fornødent – blive gennemført konsultationer mellem to eller flere stater med henblik på at koordinere planlægningen. Samtlige lande kan have kendskab til hvilke lande, der påtænker at foretage flyvninger over deres område i det følgende år. Landene har dog ikke viden om det eksakte tidspunkt på året og heller ikke det geografiske område, som ønskes observeret, herunder den påtænkte flyverute.

54 Det observerende land betaler de omkostninger, der er forbundet med aktiviteten. Dette medfører, at alle deltagerlande kan modtage inspektionshold, uden at dette medfører større udgifter. Eksponerede film skal stilles til rådighed for alle deltagerlande mod betaling. Det betyder, at lande, der i mindre omfang har mulighed for at flyve, stadig har adgang til de billeder, som bliver indsamlet af de aktive lande. Traktatens formulering forpligter deltagerstaterne til at modtage inspektionshold, men giver kun "ret" til at flyve. Landene er derfor ikke forpligtet til selv at foretage flyvningerne.

Traktaten giver mulighed for at danne grupper af deltagerstater med henblik på at kunne anvende fælles faciliteter (observationsfly, fotolaboratorium m.m.). På denne baggrund er der oprettet to grupper: Benelux-landene og gruppen bestående af Rusland og Hviderusland. Det betyder, at landene får tildelt én samlet passiv kvote og frit kan fordele de aktive kvoter mellem sig.

Den foreløbige anvendelse i perioden 1992-2001

"Open Skies Consultative Commission" (OSCC) blev oprettet i Wien umiddelbart efter traktatens undertegnelse. Den har afholdt regelmæssige møder og udbygget traktaten med ca. 20 beslutninger, som er resultatet af arbejdet i en række ekspertgrupper under OSCC.

September

11. september:
Terroranslagene i USA mod World Trade Center i New York samt Pentagon i Washington. Forsvaret indfører ligesom andre dele af samfundet et øget antiterrorberedskab.

13. september:
Forsvarsminister Jan Trøjborg beslutter, at de nye rednings- og transporthelikoptere i forsvaret bliver af typen EH101. Forsvarsministeren afholder en pressekonference i Kastellet med deltagelse af forligskredsordførerne, hvor valget af helikoptere præsenteres.

Afslutning af en dansk Open Skies flyvning over Rusland. (Billede: Flyvevåbnet).

Den sene ikrafttræden har heller ikke hindret, at en række stater har indrettet særlige observationsfly, og gennem årene et samarbejde mellem medlemsstaterne om at forberede implementeringen af traktaten har udviklet sig. Der er i den forbindelse bl.a. gennemført en række såkaldte prøveflyvninger. Enkelte lande har endvidere indgået bilaterale aftaler om gensidige observationsflyvninger over hinandens områder i lighed med Open Skies traktaten.

Danmarks indsats

Danmark har siden 1992 deltaget aktivt i planlægningsarbejdet i Wien, ligesom der har været dansk deltagelse i en række prøveflyvninger og prøvecertificeringer i andre deltagerstater. Danmark gik i 1999 aktivt ind i samarbejdet med egentlige prøveflyvninger over dansk område, hvor der blev gennemført flyvninger med Ungarn og i 2001 med Rusland. Danmark har, udfra såvel et ressourcemæssigt synspunkt som i relation til størrelsen på sin aktive kvote valgt ikke at anskaffe sit eget observationsfly. I stedet benytter Danmark sig af traktatens mulighed for at anvende det observerede lands observationsfly eller leasing af tredjeparts fly. Det er hensigten, at Danmark efter trak-

September

Forsvaret anskaffer i alt fjorten helikoptere, og de første fem forventes leveret i 2004. Dermed påbegyndes udskiftningen af flyvevåbnets otte aldrende Sikorsky S-61 redningshelikoptere, som i mere end 35 år har været med til at redde menneskeliv i og omkring Danmark.

14. september:

Forsvaret forlænger den indgåede aftale med Folkekirkens Nødhjælp og Danish Demining Group om udlån af to mineplejere i Eritrea indtil 15. november 2001.

tatens ikrafttræden fortsat vil benytte det observerede lands fly – eller anvende et lejet fly.

Forsvaret har forberedt modtagelsen af observationsflyvninger og deltaget i diverse kurser og flyvninger hos andre medlemslande. Flyvestation Værløse er udpeget som Open Skies-flyveplads for Danmarks vedkommende – også for så vidt angår Grønland og Færøerne. Denne status vil blive overført til Flyvestation Aalborg ved traktatens ikrafttræden, idet Flyvestation Værløses status som operativ flyvestation ophører i 2003 som følge af aftalen om forsvarets ordning. Udpegningen betyder, at andre landes observationsfly skal modtages, inspiceres og godkendes til at foretage den pågældende flyvning over vort territorium på denne flyvestation, og her vil det danske ledsagepersonel stige ombord. Vagar (Færøerne) og Sdr. Strømfjord (Grønland) er udpeget til optankningsflyvepladser. Der er fastsat en maksimal flyvelængde for hver observationsflyvning på henholdsvis 800 km for Danmark, 250 km for Færøerne og 5600 km for Grønland. Flytningen fra Værløse til Aalborg vil nødvendiggøre en forlængelse af den maksimale flyvelængde til 1200 km over Danmark. På personaleområdet er ca. 50 personer udpeget og uddannet til at indgå i en inspektør- og tolkepulje med henblik på at varetage alle praktiske Open Skies aktiviteter.

Den øvrige del af den danske modtagekapacitet er opbygget som CFE-traktaten, hvor Udenrigsministeriet vil stå for modtagelse og afsendelse af de nødvendige notifikationer i et tæt samarbejde med Forsvarsministeriet og Forsvarskommandoen.

I den indledningsvise periode af traktatens implementering fra 1. januar 2002 og frem til den 31. december 2003, har Danmark ret til at inspicere Polen og gruppen af deltagerlande bestående af Rusland og Hviderusland. Samtidig har Danmark i denne periode pligt til at modtage to inspektioner fra gruppen af deltagerlande bestående af Rusland og Hviderusland.

September

18. september:

På Sjælsmark Kaserne afslører Chefen for Hærens Operative Kommando, generalmajor Jan Scharling, en mindeplade for de faldne og sårede danske soldater under kampene ved Dvor og Kostanica i Kroatien i 1995.

21. september:

Danmark beslutter at bidrage med yderligere to observatører til European Union Monitoring Mission (EUMM) på Balkan. Danmark bidrager herefter med ni observatører ud af den nu øgede observatørstyrke på i alt 145 EUMM-observatører.

Tillæg 1

Forsvarets økonomi

Forsvarsbudget

Nedenstående tabeller belyser i hovedtræk udviklingen i forsvarsbudgettet i perioden 1998-2002. For så vidt angår perioden indtil 1999 baserede forsvarsbudgettet sig på aftale af 8. december 1995 om forsvarets ordning 1995-1999. Hovedsigtet i dette forsvarsforlig var at videreføre den omstrukturering af dansk forsvar, som den sikkerhedspolitiske situation mv. tilsagde.

Forsvarsbudgettet for 2000-2002 baserer sig på aftale af 25. maj 1999 om forsvarets ordning 2000-2004. I nærværende forsvarsforlig sker der en betydelig omstilling af dansk forsvar muliggjort af den ændrede sikkerhedspolitiske situation. Vægten i dansk forsvar forskydes fra mobilisering til krisestyring og vægt på reaktionsstyrker.

Budgettet reguleres som hidtil for stigninger i personeludgifterne, for pensionsreguleringer og andre nye eller ændrede afgifter samt for valutakursudsving og prisudvikling på materiel, brændstof m.m., som det er nødvendigt at importere. Forsvarsbudgettet reguleres i øvrigt efter samme regler som det øvrige statsområde.

57

September

24. september:

NATO-rådet beslutter at iværksætte en ny operation i Makedonien benævnt "Amber Fox". Operationen iværksættes som opfølgning på våbenindsamlingen i Makedonien.

24.-28. september:

Danmark gennemfører en Open Skies prøveflyvning i Rusland. Flyvningen gennemføres under anvendelse af et russisk Antonov-30 fly.

Forsvarsbudgettets hovedposter

Tabel 1: Forsvarsbudgettets hovedposter for perioden 1998-2002 i mio. kr.
(årets priser)

	1998	1999	2000	2001	2002
Fællesudgifter	124,6	129,7	153,1	166,1	268,6
Centralstyrelsen	124,6	129,7	153,1	166,1	268,6 ¹
Militært forsvar	16.568,9	16.881,9	16.823,8	17.836,6	17.720,2
Forsvarskommandoen og Hjemmeværnet	16.232,0	16.410,4	16.397,8	17.436,9	17.256,2
Særlige udgifter vedr. NATO	197,4	327,3	309,3	290,1	353,6
Service- og hjælpetjenester	139,5	144,2	116,7	109,6	110,4
Civil virksomhed	221,9	225,8	266,6	226,4	237,1
Farvandsvæsen m.v.	197,4	194,1	243,3	206,3	224,2
Øvrig civil virksomhed	24,5	31,7	23,3	20,1	12,9
Forsvarsbudget i alt	16.915,4	17.237,4	17.243,5	18.229,1	18.225,9

Anm.: For 1998-2000 er der anvendt statsregnskabstal og for 2001 tal fra finanslov samt forslag til tillægsbevillingslov.

For 2002 er anvendt tal fra finanslovsforslaget for 2002 (januar 2002).

De anførte beløb for 1998-2002 er ekskl. "Indtægtsbudgettet" ("Isafgifter fra skibe og havne" og "Renter").

Forsvarsbudgettet er opgjort ekskl. moms.

Note: ¹⁾ Beløbet omfatter udgifter på 104,2 mio. kr. til østsamarbejdsaktiviteter, som vil blive fordelt på myndigheder ved forslag til tillægsbevillingslov for 2002.

September/oktober

26. september:

Forsvarsminister Jan Trøjborg deltager i det uformelle NATO forsvarsministtermøde i Bruxelles. Der afholdes ligeledes et møde med den russiske forsvarsminister, Sergej Ivanov.

Christiania fejrer sin 30-års fødselsdag, bl.a. ved

at Christianias Pigegarde spiller foran Forsvarsministeriet.

1. oktober:

Som en konsekvens af forsvarsföröliget flytter Eskadrille 532 fra øvelsesterrænet ved Højstrup nær Odense til Flyvestation Karup.

Forsvarsbudgettets udgiftsfordeling på hovedområder

Tabel 2: Forsvarsbudgettets udgiftsfordeling på hovedområder for perioden 1998-2002 i pct.

	1998	1999	2000	2001	2002
Forsvarsbudget i alt i mio. kr. (årets priser)	16.915,4	17.237,4	17.243,5	18.229,1	18.225,9
Lønudgifter (pct.)	54,7	54,6	52,7	52,9	51,8
Udgifter til materiel-anskaffelser (pct.) ¹	18,9	18,3	21,7	18,4	18,5
Udgifter til større skibe, byggeri og infrastruktur (pct.)	2,6	2,7	1,6	4,1	6,4
Øvrige udgifter (pct.) ²	23,8	24,4	24,0	24,6	23,3
I alt (pct.)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

59

Noter:

- 1) Omfatter alle materielanskaffelser, jf. finanslovens standardkonto 15, "Erhvervelse af materiel, netto".
- 2) Omfatter primært køb af varer og tjenesteydelser samt leje, vedligeholdelse og skatter.

Oktober

1. oktober:

Efter godt 46 år i en tysk bunker fra 2. verdenskrig indvier Flyvertaktisk Kommando officielt sit nye hovedkvarter på Flyvestation Karup. Indvielsen falder sammen med Flyvevåbnets 51-års fødselsdag.

2. oktober:

Rederiet bag et bulgarsk skib modtager den første administrative havmiljø-bøde på 25.200 kroner for udtømning af 300 liter heavy fuelolie i dansk farvand.

Udslippet skete i forbindelse med tankning på havet den 26. august 2001 ud for Grenå.

Udgifter til forswarets internationale opgaver

Tabel 3: Udgifter til internationale opgaver for perioden 1998-2002 i mio. kr.
(årets priser)

	1998	1999	2000	2001	2002
NATO ¹	506,7	647,6	646,6	588,8	698,4
Deltagelse i FN-, OSCE- og NATO-opgaver ²	594,3	979,8	1.134,7	956,5	969,2
EU-monitorer og OSCE-observatører ²	15,1	18,3	11,2	6,2	6,7
Østsamarbejde	86,2	90,5	73,4	104,2	104,2
Internationale udgifter i alt	1.202,3	1.736,2	1.865,9	1.655,7	1.778,5

Anm.: For 1998-2000 er anvendt regnskabstal. For 2001-2002 er anvendt budgettal.

Noter:

1) Omfatter "Særlige udgifter vedr. NATO" samt udgifter til NATO-stabe (netto).

2) Udgifterne er opgjort brutto inkl. lagertræk.

Oktober

3. oktober:

Norges og Danmarks ledende rolle i KFOR i forbindelse med udsendelse af hovedkvarteret HQ KFOR 5 ophører. Hovedkvarteret opstilles efterfølgende som et sammensat hovedkvarter med løbende udskiftning af personalet.

8. oktober:

Forsvarsminister Jan Trøjborg aflægger besøg hos sin tyske kollega, Rudolf Scharping. Drøftelserne koncentrerer sig om eftervirkningerne af terroristangrebene i USA og om det tysk-danske samarbejde i operation "Amber Fox" i FYROM.

NATO-landenes forsvarsudgifter

Tabel 4 og 5 viser NATO-landenes forsvarsudgifter henholdsvis som andel af bruttonationalproduktet og pr. indbygger opgjort i USD.

Forsvarsudgifternes opgørelse bygger på fælles NATO-definition, som for Danmarks vedkommende adskiller sig fra det af Folketinget vedtagne forsvarsbudget. NATO-definitionen indebærer, at visse udgifter uden for § 12 (Forsvarsministeriet) medregnes, herunder f.eks. dele af Danmarks Meteorologiske Institut og Kort- og Matrikelstyrelsens budgetter, de faktisk udbetalte pensioner og moms. Endvidere medtages visse driftsudgifter under den civile virksomhed ikke.

En opgave i f.m. en international operation kan være fjernelse af ueksploderet ammunition, miner m.m. (Billede: Per A. Rasmussen, FOU)

Oktober

9. oktober:

Folketinget giver sit samtykke til dansk deltagelse i en NATO-indsats i Makedonien (FYROM) (Folketingsbeslutning B 5). Det danske bidrag til NATO's operation "Amber Fox" omfatter en spejderdeling samt et mindre antal stabsofficerer.

Den rumænske udenrigsminister Dan Mircea Geoana aflægger besøg hos forsvarsminister Jan Trøjborg.

Tabel 4: NATO-landenes forsvarsudgifter i pct. af bruttonationalprodukt for perioden 1997-2001 (årets priser)

	1997	1998	1999	2000	2001
Tyrkiet	4,1	4,4	5,4	5,0	5,0
Grækenland	4,6	4,8	4,9	4,9	4,8
USA	3,3	3,1	3,0	3,0	3,0
Frankrig	2,9	2,8	2,7	2,6	2,6
NATO	2,7	2,6	2,6	2,6	2,5
Storbritannien	2,7	2,6	2,5	2,5	2,4
Tjekkiet	-	-	2,2	2,3	2,2
Portugal	2,3	2,1	2,1	2,1	2,1
Italien	2,0	2,0	2,0	2,1	1,9
Polen	-	-	2,1	1,9	1,8
Norge	2,1	2,3	2,2	1,8	1,8
Ungarn	-	-	1,6	1,7	1,8
Holland	1,8	1,7	1,8	1,6	1,6
Danmark	1,7	1,6	1,6	1,5	1,5
Tyskland	1,6	1,5	1,5	1,5	1,5
Belgien	1,5	1,5	1,5	1,4	1,3
Spanien	1,4	1,3	1,3	1,3	1,2
Canada	1,2	1,3	1,3	1,2	1,1
Luxembourg	0,8	0,8	0,7	0,7	0,8

Anm.: Tjekkiet, Polen og Ungarn indtrådte som NATO-medlemmer i 1999.

Oktober

10. oktober:

Finansudvalget tiltræder aktstykke vedrørende anskaffelse af 14 standardhelikoptere af typen EH101 til et samlet beløb på ca. 2.995 mio. kr. De skal erstatte flyvevåbnets Sikorsky S-61 redningshelikoptere samt anvendes som transporthelikoptere til brug for bl.a. Den Danske Internationale

Brigade. EH101-helikopteren har i forhold til Sikorsky S-61 væsentlig større løftekapacitet, større kabine og større rækkevidde og den forventes derfor at udgøre en betydelig forbedring af såvel redningskapaciteten som transportkapaciteten.

Tabel 5: NATO-landenes forsvarsudgifter pr. indbygger i USD for perioden 1997-2001 (1995-prisniveau og -vekselkurs)

	1997	1998	1999	2000	2001
USA	984	948	945	981	958
Norge	793	840	827	807	821
Frankrig	808	781	785	779	779
Grækenland	541	587	606	635	645
NATO	634	620	582	596	585
Danmark	595	595	587	568	579
Storbritannien	541	545	530	542	532
Holland	517	508	529	502	519
Tyskland	481	482	490	490	484
Luxembourg	375	396	399	403	457
Belgien	426	425	429	428	413
Italien	336	343	350	368	354
Portugal	260	251	261	270	273
Canada	256	277	285	272	260
Spanien	216	212	216	223	221
Tjekkiet	-	-	114	122	119
Tyrkiet	117	119	123	122	113
Ungarn	-	-	84	95	102
Polen	-	-	83	80	79

Anm.: Tjekkiet, Polen og Ungarn indtrådte som NATO-medlemmer i 1999.

Oktober

På Almegårds Kaserne på Bornholm afholdes der afskedsparade for det danske bidrag til operation "Amber Fox" i Makedonien.

12. oktober:
Forsvarsministeren deltager i uformelt EU-forsvarsministermøde.

15.-18. oktober:
Danmark afholder et forsvarsmanagement-seminar for de sydøsteuropæiske lande i Slovenien. Seminaret understøtter NATO's Sydøsteuropa Initiativ.

Tillæg 2

Lovforslag i 2001

Nr.	Forslag	Stillet	Behandlet
1	Forslag til lov om forsvarets formål, opgaver og organisation m.v. (L 126) Af forsvarsministeren (Hans Hækkerup)	29/11-00	1. behandling, 8/12-00 2. behandling, 8/2-01 3. behandling, 22/2-01
2	Forslag til lov om hjemmeværnet. (L127) Af forsvarsministeren (Hans Hækkerup)	29/11-00	1. behandling, 8/12-00 2. behandling, 8/2-01 3. behandling, 22/2-01

Oktober

19. oktober:

Hendes Majestæt Dronningen indvier og overrækker fane til Kontrol- og Luftforsvarsgruppen på Flyvestation Skalsstrup.

24. oktober:

Chefen for den russiske Østersøflåde, viceadmiral Vladimir Valuyev, aflægger besøg hos forsvarsminister Jan Trøjborg, hvor man bl.a. drøfter det bilaterale samarbejde.

Tillæg 3

Beslutningsforslag i 2001

Nr.	Forslag	Stillet	Behandlet
1	Forslag til folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af aftale om gennemførelse af bestemmelserne i De Forenede Nationers Havretskonvention af 10. december 1982 vedrørende bevarelse og forvaltning. (B 8) Af udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen)	4/10-00	1. behandling, 2/11-00 2. behandling, 27/2-01
2	Forslag til folketingsbeslutning om dansk deltagelse i en NATO-indsats i Makedonien (FYROM). (B 5) Af udenrigsministeren (Mogens Lykketoft)	3/10-01	1. behandling, 5/10-01 2. behandling, 9/10-01
3	Forslag til folketingsbeslutning om dansk maritimt bidrag til NATO's flådeoperationer i den østlige del af Middelhavet. (B 65) Af udenrigsministeren (Mogens Lykketoft)	23/10-01	1. behandling, 23/10-01 2. behandling, 25/10-01
4	Forslag til folketingsbeslutning om dansk militær deltagelse i den internationale indsats mod terrornetværk i Afghanistan. (B 37) Af udenrigsministeren (Per Stig Møller)	13/12-01	1. behandling, 13/12-01 2. behandling, 14/12-01

Oktober

25. oktober:

Folketinget giver sit samtykke (Folketingsbeslutning B 65) til et dansk maritimt bidrag til NATO flådestyrken, der som led i indsatsen mod terrorisme og som følge af NATO's beslutning om aktivering af Artikel 5 skal overvåge den østlige del af Middelhavet. Det danske

bidrag omfatter korvetten NIELS JUEL samt et mindre logistisk element.

27. oktober:

Jægerkorpsets 40-års jubilæumsdag, 1. november, bliver fejret i Aalborg.

Tillæg 4

Forespørgsler i 2001

Nr. Forespørgsel	Stillet	Foretaget
1 Forespørgsel til udenrigsministeren "Hvad kan ministeren oplyse om regeringens holdning til udviklingen af det amerikanske NMD-system, om NMD-systemets globale sikkerhedspolitiske konsekvenser samt om konsekvenserne for Grønland?". (F 26) Af Holger K. Nielsen (SF) Villy Søvndal (SF) Søren Søndergaard (EL) Keld Albrechtsen (EL)	Anmeldt 9/1-01 Fremmet 17/1-01	3/5-01
2 Forespørgsel til forsvarsministeren, justitsministeren og IT- og forskningsministeren "Hvad kan ministrene oplyse om danske myndigheders kendskab til det USA-ledede globale aflytningssystem Echelon, om danske efterretningsmyndigheders samarbejde med USA og Storbritannien om aflytning, om danske myndigheders holdning til muligheden for at beskytte sig mod aflytning gennem fri kryptering og om danske myndigheders samarbejde med USA og Storbritannien om retningslinjer for kryptering?". (F 38) Af Keld Albrechtsen (EL) Søren Søndergaard (EL)	Anmeldt 1/2-01 Fremmet 8/2-01	24/4-01

66

November

1. november:

Forsvaret sender forbindelsesofficerer til Central Command i Florida, USA. Det er herfra USA leder operation "Enduring Freedom" i kampen mod terrorisme. Regeringen har forud for udsendelsen

rådført sig med Udenrigspolitisk Nævn om at sende fem til otte danske officerer til USA.

Nr. Forespørgsel	Stillet	Foretaget
3 Forespørgsel til udenrigsministeren "Hvad er regeringens holdning til de amerikanske advarsler mod, at EU udvikler sin egen forsvarsstyrke og dermed går uden om NATO?". (F 56) Af Peter Skaarup (DF) Kristian Thulesen Dahl (DF) Pia Kjærsgaard (DF)	Anmeldt 21/3-01 Fremmet 27/3-01	3/5-01
4 Forespørgsel til statsministeren og udenrigsministeren "Hvilke nye sikkerhedspolitiske udfordringer er skabt efter terrorhandlingerne den 11. september 2001, og hvilke bud har regeringen på at møde de nye sikkerhedspolitiske udfordringer?" (F 4) Af Holger K. Nielsen (SF) Aage Frandsen (SF) Villy Søvndal (SF)	Anmeldt 3/10-01 Fremmet 9/10-01	Ej foretaget

November

2. november:
Rusland og Hviderusland afleverer ratifikationsinstrumenter for Open Skies traktaten til de to depositorer, Canada og Ungarn. Open Skies vil træde i kraft 1. januar 2002.

Hendes Majestæt Dronningen indvier og overrækker fane til Dronningens Artilleriregiment på Varde kaserne.

Tillæg 5

Samrådsspørgsmål i 2001

Nr.	Spørgsmål	Stillet	Udvalg
D	Ministeren bedes redegøre for den bebudede undersøgelse af problemerne med uran-ammunition på Balkan; herunder undersøgelsen af de danske soldater, der har været af sted. Ministeren bedes tillige redegøre for, om det er alle udsendte (soldater, nødhjælpsarbejdere m.fl.) der får tilbudt de nødvendige helbredsundersøgelser. Endelig bedes ministeren oplyse, om de udsendte fremover, såvel inden de sendes af sted samt efter tilbagekomst, bliver helbredsundersøgt med henblik på at konstatere, om der er sket konkrete helbredsændringer som følge af opholdet på Balkan eller i forbindelse med varetagelse af andre internationale opgaver?	10/1-01	FOU
E	Ministeren bedes oplyse, hvad årsagen er til, at der gik så lang tid, inden regeringen besluttede at sætte en helbredsundersøgelse i værk, når eksempelvis den belgiske regering allerede for ni måneder siden iværksatte en undersøgelse af de belgiske soldater, som befandt sig i den samme sektor i Kosovo som de danske?	10/1-01	FOU
F	Ministeren bedes oplyse, om det er korrekt, at det danske forsvar og/eller regering blev orienteret af den amerikanske forsvarsgeneralstab allerede i juli 1999 om, at der var særlige risici i forbindelse med de projektiler med forarmet uran, som lå spredt i store dele af Kosovo. Ministeren bedes i givet fald oversende den pågældende skrivelse, samt oplyse, hvad regeringen foretog sig på baggrund af ovennævnte henvendelse?	10/1-01	FOU

68

November

5. november:

Søværnets Materielkommando underskriver kontrakt med Odense Staalskibsværft A/S om projektering, med henblik på senere konstruktion og bygning af to fleksible støtteskibe. Kontrakten indeholder endvidere en option på projektering, konstruktion og bygning af patruljeskibe. Der er i

forsvarsforliget afsat i alt ca. 2,1 mia. kr. til den samlede anskaffelse, hvoraf selve værftsdelen udgør ca. 900 mio. kr.

12. november:

Der afholdes afskedsparade på Flådestation Korsør i forbindelse med udsendelsen af korvetten NIELS

Nr.	Spørgsmål	Stillet	Udvalg
G	Ministeren bedes oplyse, hvilken hjælp danske soldater og nødhjælpsarbejdere får, hvis det kan bekræftes, at de har fået blodkræft som følge af at have opholdt sig på Balkan, og i hvilken størrelsesorden erstatningerne kommer til at være?	10/1-01	FOU
H	Ministeren bedes redegøre for, hvilke ændringer udsendelsesprocedurerne for soldater og nødhjælpsarbejdere, der indtil nu er aftalt på baggrund af sagen om forarmet uran i projektiler på Balkan?	10/1-01	FOU
I	Ministeren bedes oplyse: - om det er korrekt at forsvaret allerede i 1995 udarbejdede sikkerhedsregler om forarmet uran. - om disse regler bl.a. var udarbejdet til brug for den danske brigade i Bosnien. - om og i givet fald, hvordan den enkelte soldat blev orienteret herom. - og om hvilke forholdsregler der blev og vil blive taget i forbindelse med udbombede kampvogne m.v., der er blevet efterladt og hvorfra, der muligvis kan forekomme bestråling?	11/1-01	FOU
J	Hvorfor oplyste ministeren ikke – på direkte spørgsmål i Folketingets spørgetime tirsdag den 9. januar 2001 om beslutningen om at helbredsundersøge tidligere danske soldater i Kosovo, og hvorfor sagde ministeren i samme spørgetime, at det danske forsvar naturligvis havde kendskab til faren ved uranholdig ammunition, når danske soldater i Kosovo ikke har kendt til denne risiko før nu?	11/1-01	FOU

November

JUEL. Ved paraden deltager bl.a. forsvarsminister Jan Trøjborg, forsvarschefen, general Christian Hvidt, chefen for Søværnets Operative Kommando, kontreadmiral Tim Sloth Jørgensen m.fl.

Finansudvalget tiltræder et forligsrelateret bygge- og anlægsprojekt til et samlet beløb på ca. 28,5 mio. kr. vedrørende faciliteter til Eskadrille 532, der flyttes fra Højstrup Øvelsesplads på Fyn til Flyvestation Karup.

Nr.	Spørgsmål	Stillet	Udvalg
K	Kan ministeren be- eller afkræfte forlydender om, at den ammunition med forarmet uran som NATO anvendte i Jugoslavien tillige indeholder elementer af plutonium? Der henvises til vedlagte nyhedstelegram fra Ritzaus af 16. februar 2001, kl. 20.14?	17/1-01	FOU
L	Ministeren bedes kommentere forslaget om, at "Camp Bifrost" i Eritrea omdannes til en dansk finansieret flygtningelejr - samt at 600 somaliske asylansøgere sendes dertil. Der henvises til vedlagte artikel i Jyllandsposten den 30/1-2001 samt ligeledes vedlagte pressemeddelelse af 30/1-2001?	30/1-01	FOU
M	I forlængelse af DR dokumentar udsendelse "Højt at flyve", P1 lørdag den 27. januar 2001, kl. 14.00, om forswarets køb af Challengerflyet, bedes ministeren i et kommende samråd fremkomme med en nærmere redegørelse for sagen, herunder anmodes ministeren om at besvare følgende spørgsmål: - På hvilke områder opfylder Challengerflyet ikke de såkaldte Generelle Militære Krav, der blev stillet i forbindelse med valget af et nyt transport- og overvågningsfly? - Hvilken betydning har det, at Challengerflyet (i givet fald) ikke kan leve op til de Generelle Militære Krav, og hvornår er ministeren blevet orienteret om dette? - Vil Challengerflyet få installeret et såkaldt observationsvindue? - Hvor meget koster det at leje et Challengerfly sammenholdt med udgifterne forbundet med købet af de tre Challengerfly?	29/1-01	FOU

November

13. november:

Der afholdes hjemkomstparade for HQ KFOR 5 på Flyvestation Karup. Ved paraden deltager bl.a. forsvarsminister Jan Trøjborg samt den tyske og den polske forsvarsminister.

13.-14. november:

Der afholdes nordisk forsvarsministtermøde i Helsingfors.

Nr.	Spørgsmål	Stillet	Udvalg
	- Hvor store omkostninger er der forbundet med installation af udstyr til havmiljøovervågning, fiskeriinspektion mv.? - Hvor mange timer fløj Challengerflyet under den i november og december måned (2000) gennemførte miljøovervågning set i forhold til, hvor mange timer de øvrige af forsvarets fly fløj i forbindelse med den samme overvågning? - Var Challengerflyet fuldt udrustet til at foretage denne miljøovervågning? Såfremt dette ikke var/er tilfældet, udbedes en beskrivelse af de instrumenter, radarer, sensorer mv., som endnu ikke var/er installeret på Challengerflyet, da det foretog miljøovervågningen i november og december måned 2000? - Hvad er Challengerflyets maksimale rækkevidde, hvis flyet er udrustet med fiskeriinspektionsudstyr, havmiljø- overvågningsudstyr, samt hvis det er udrustet til at udføre opgaver som transportfly el. lign.? - Hvilken størrelse har kabinen i hver af de enkelte (fravalgte) flymodeller/typer, der var på tale, da forsvaret valgte nyt transport- og overvågningsfly, set i forhold til det valgte fly (Challengerflyet)? - Hvornår forventes det, at Challengerflyet kan opfylde samtlige krav til fiskeri- og havmiljøovervågningen? - Hvilke lufthavne i Nordatlanten (Grønland, Island og Færøerne) kan anvendes af Challengerflyet? - Hvilke lufthavne i det ovenfor anførte område er indtil i dag blevet besøgt/ikke besøgt af Challengerflyet?		

November

13.-16. november:

Der afholdes seminar i Danmark med repræsentanter fra det ukrainske forsvarsministerium om økonomistyring, revision og kontrol.

15 november:

Forsvarsministeriet underskriver et forhandlingsresultat med Reserveofficersforeningen i Danmark om indførelse af en ny kontraktstruktur. Ændringen gennemføres ud fra et ønske om i højere grad at honorere personellet aktive deltagelse i øvelser mv.

Nr.	Spørgsmål	Stillet	Udvalg
	- Hvilke konsekvenser har det for havmiljøovervågning, fiskeriinspektion og mulighederne for lejlighedsvis at transportere syge eller sårede patienter, hvis der er lufthavne, der ikke kan anvendes i bestemte situationer eller i forbindelse med bestemte missioner? - Hvor lavt og hvor langsomt er Challengerflyet i stand til at flyve i forbindelse med inspektions- og overvågningsflyvning? - Hvornår forventes de to øvrige Challengerfly til Danmark, og hvornår forventer forsvaret at alle tre fly er fuldt udrustede til at løse alle de pålagte opgaver? - Der ønskes en redegørelse for den klausul i kontrakten vedr. køb af de tre fly, der regulerer adgangen til at kræve bod for den forsinkede levering af det første fly på fire måneder. I forlængelse heraf anmodes om en beskrivelse af, hvilke konsekvenser denne klausul har for den samlede økonomi i relation til flykøbet? - Hvordan vil forsvaret fremover lejlighedsvis kunne transportere syge og sårede fra ind- og udland i Challengerflyet? Der henvises til oplysningerne i DR dokumentar programmet om, at patienttransport ikke er muligt i Challengerflyet? - Der udbedes bemærkninger til lægeskadille 590 forsøg på at installere et båretativ i Challengerflyet? - Er det efter ministerens vurdering forsvarligt, at forsvaret vil hæve de af flyfabrikanten fastsatte maksimale grænse-, og sikkerhedsværdier for, hvor stor sidevindspåvirkning, der må forekomme ved forskellige former for flyvning og ved forskellige missionsprofiler?		

November

19. november:

EU kapabilitetsforbedringskonference afholdes i Bruxelles efterfulgt af EU-Rådsmøde for udenrigsministre med deltagelse af forsvarsministre. Alle EU-lande minus Danmark tilmelder supplerende styrker til EU's Headline Goal. Danmark erindrer om forsvarsforbeholdet.

20. november:

EU's udenrigs- og forsvarsministre mødes med udenrigs- og forsvarsministre fra EU-kandidatlande, samt efterfølgende europæiske NATO-lande, der ikke er medlemmer af EU. Ikke-EU-landene tilmelder supplerende styrker til EU's Headline Goal.

Nr.	Spørgsmål	Stillet	Udvalg
N (FM og JM)	I forlængelse af spørgsmål 30 og 31 af 7. februar 2001 (FOU alm. del - bilag 138) anmodes forsvarsministeren og justitsministeren om at redegøre for politiets adgang til at anmode forsvaret om at bidrage til civile politiaktioner/politiopgaver?	14/2-01	FOU
O	Ministeren anmodes om at redegøre for gennemførelsen og resultatet af den nye undersøgelse blandt de danske golf-veteraner, der deltog i den fredsbevarende mission i Golfområdet efter krigen i 1990-91, herunder spørgsmålet om sygdomme hos børn af disse veteraner?	5/4-01	FOU
P (FM og MJM)	Ministrene bedes redegøre for status i forhold til kritikken af Miljøstyrelsen og Forsvaret i Rigsrevisionens rapport om overvågningen af havmiljøet i de danske farvande?	19/4-01	FOU
Q (FM og MJM)	Agter ministrene på baggrund af kritikken at iværksætte nogle af de initiativer, som tidligere har været foreslået, herunder bl.a. - flere flytimer til overvågning, - lade flyovervågning udføre af private firmaer, - inddrage erfaringer fra Tyskland og Holland, - skærpelse af strafferammer, - etablere faciliteter til modtagelse af spildolie fra skibe på havet?	19/4-01	FOU
R (FM og MJM)	Hvilke initiativer agter ministrene at tage på baggrund af kritikken?	19/4-01	FOU

November

21. november:

Det sidste fly af typen CL-604 Challenger ankommer til Danmark. Dermed har det canadiske firma Bombardier leveret de tre fly, der blev bestilt tilbage i december 1997. Efter en periode med tekniske tilpasninger og justeringer bliver flyet indsat

i tjeneste ved Eskadrille 721 på Flyvestation Værløse, hvor det bl.a. vil blive anvendt til havmiljøovervågning, fiskeriinspektion og transportopgaver. De tre Challenger-fly skal afløse Gulfstream G-III, som har været anvendt af flyvevåbnet siden 1982.

Nr.	Spørgsmål	Stillet	Udvalg
A	Ministeren anmodes om at redegøre for økonomien i relation til forsvarets deltagelse i løsningen af militære opgaver i FN-, OSCE-, NATO- eller andet relevant regi, herunder for det allerede nu konstaterede merforbrug til løsningen af de anførte internationale opgaver. Som led i redegørelsen anmodes ministeren om at redegøre for, om en overskridelse ved udløbet af indeværende forligsperiode af den samlede ramme i forligsaftalen på 5 x 586 mio. kr. (prisniveau 2000) til disse internationale opgaver vil blive dækket uden for den samlede forsvarsramme, herunder om ministeren allerede nu vil tage initiativ til at få tilført flere ressourcer til forsvarets løsning af de internationale opgaver?	31/10-01	FOU
AB (SM)	Ministeren bedes redegøre for forløbet ifm. valg af formand for EU's militære komite?	19/4-01	EUU
AC (SM)	Ministeren bedes redegøre for, hvorledes regeringen i fremtiden agter at håndtere væsentlige politiske sager inden for EU's forsvarspolitik?	19/4-01	EUU
AQ	Vil ministeren redegøre for de forhold der er beskrevet i vedlagte artikler fra Jyllands-Posten mandag den 18. december 2000: "Hektisk overvågning af havmiljø med fly" og "Havmiljø overvåges i mørke", herunder oplyse om det er korrekt, at der ved flyvninger om natten skal tilkaldes F 16 fly til assistance samt om piloterne har fået inddraget ferie- og fridage mellem jul og nytår i bestræbelserne for at nå op på de aftalte 500 timers flyvning?	4/1-01	MPU

November/december

27. november:
Statsminister Anders Fogh Rasmussen (V) præsenterer sin nye regering, hvor Svend Aage Jensby (V) overtager posten som forsvarsminister.

7. december:
Korvetten NIELS JUEL indgår i NATO's flådeopera-

tion "Active Endeavour" i den østlige del af Middelhavet.

12. december:
Finansudvalget tiltræder et bygge- og anlægsprojekt til et samlet beløb på ca. 47,5 mio. kr. vedrørende faciliteter til staben ved Hærens

Nr.	Spørgsmål	Stillet	Udvalg
AR	Er ministeren vidende om, at forsvaret har henvendt sig til det politiske system for at forhøre sig om muligheden for at få overført det manglende antal timer til det nye år, for derved at kunne foretage en mere effektiv og tilrettelagt overvågning, og i givet fald hvorfor har man fra politisk side afvist dette ønske?	4/1-01	MPU
AS	Har ministeren en forventning om, at forsvaret vil kunne løse havmiljøovervågningen tilfredsstillende i det kommende år - taget i betragtning, at der også i 2001 kan forekomme uventede fejl på flyene, så de igen må tilbringe tid med reparation, flyvninger med VIP-personer, observationsopgaver m.v.?	4/1-01	MPU
AT (MJM)	Mener ministeren at havmiljøovervågningen foregår tilfredsstillende, og vil ministeren beskrive de succeskriterier, regeringen har for overvågningen i fremtiden?	4/1-01	MPU
AU (MJM)	Kan ministeren forestille sig, at opgaven med havmiljøovervågning bliver ført tilbage til Miljøstyrelsen, der så eventuelt kan entrere med private flyselskaber?	4/1-01	MPU
F (MJM og ISM)	Vil ministererne beskrive baggrunden for arbejdsfordelingen mellem staten og kommunerne ved olieforurening til havs samt beskrive fordele og ulemper ved denne deling med henblik på en drøftelse af, om fordelingen er hensigtsmæssig?	26/4-01	KOU
J (ISM)	Vil ministeren give udvalget en statusbeskrivelse for beredskabet i tilfælde af terrorangreb i Danmark, herunder ikke mindst ved biologisk og kemisk terror?	18/9-01	KOU

December

Operative Kommando på Flyvestation Karup i forbindelse med nedlæggelsen af Østre Landskommando i Ringsted og deraf følgende overdragelse af opgaver, personel mv.

Finansudvalget tiltræder et bygge- og anlægsprojekt til et samlet beløb på ca. 223 mio. kr. ved-

rørende faciliteter til Eskadrille 721, der flyttes fra Flyvestation Værløse til Flyvestation Aalborg som del af ændringen af Flyvestation Værløse fra flyoperativ flyvestation til flyvestation med såkaldt flyvepladsflyveinformationstjeneste (Aerodome Flight Information Service (AFIS)).

Nr.	Spørgsmål	Stillet	Udvalg
K (ISM)	Hvad er vore muligheder for at beskytte civilbefolkningen?	18/9-01	KOU
L (ISM)	Hvor effektiv er redningsmandskabets beskyttelse (hvor stort er antallet af gasmasker og andet beskyttelsesudstyr, og hvor længe kan en indsats opretholdes med det udstyr, osv. osv.)?	18/9-01	KOU
M (ISM)	Vil ministeren redegøre for de tiltag, der er gennemført siden besvarelsen af spørgsmål 1611-12 (98/99) (herunder resultaterne af Sundhedsstyrelsens arbejdsgruppe om det biologiske beredskab)?	18/9-01	KOU
N (ISM)	Vil ministeren også beskrive kommunikationssystemerne, deres sikkerhed, og samspil mellem de forskellige indsatsparter?	18/9-01	KOU
BR (ERH VM)	Vil ministeren arbejde for en stærk dansk og EU indsats i IMO med hensyn til krav til skibenes indretning og konstruktion, og vil ministeren arbejde for, at EU stiller krav til skibe indregistrerede i EU med henblik på, at disse krav kan danne udgangspunkt for tilsvarende globale standarder?	4/4-01	MPU
BQ (MJM og FM og ISM)	Hvilke konkrete planer har regeringen m.h.p. at forbedre beredskabet for en effektiv oprydning efter olieudslip og erfaringer fra uheldet ved Møn?	4/4-01	MPU
BØ (MJM og FM)	Ministre bedes redegøre for status ift. kritikken af Miljøstyrelsen og forsvaret i Rigsrevisionens rapport om overvågningen af havmiljøet i de danske farvande?	17/4-01	MPU

December

12. december:

Finansudvalget tiltræder aktstykke vedrørende anvendelse af ca. 109 mio. kr. til anskaffelse af kystradarmateriel til søværnet. Projektet omfatter udskiftning af eksisterende, nedslidt kystradarmateriel samt etablering af supplerende radarkapacitet til overvågning af trafik-

ken i de danske farvande inden for Skagen.

Finansudvalget tiltræder aktstykke vedrørende anvendelse af ca. 57 mio. kr. til anskaffelse af minerydningsmateriel til hæren. Anskaffelsen omfatter dels minerydningspleje af samme type, som blev anskaffet til hæren i 1995, dels pansre-

Nr.	Spørgsmål	Stillet	Udvalg
BÅ (MJM og FM)	Agter ministrene pba. kritikken at iværksætte nogle af de initiativer, som tidligere har været foreslået herunder bl.a. - flere flytimer til overvågning, - lade flyovervågning udføre af private firmaer, - inddrage erfaringer fra Tyskland og Holland, - skærpelse af strafferammer, - etablere faciliteter til modtagelse af spildolie fra skibe på havet?	17/4-01	MPU
CA (MJM og FM)	Hvilke initiativer agter ministrene at tage pba. kritikken?	17/4-01	MPU
CB (MJM og FM og ISM)	Ministrene bedes redegøre for, hvilke procedurer der ligger til grund, når det besluttet, hvem der skal rydde op på strandene efter olieudslip?	20/4-01	MPU
CC (ISM og og FM MJM)	M.h.p. en effektiv oprydning efter olieudslip bedes ministrene give en vurdering af mulighederne for at tilrettelægge en statslig/interkommunal task-force langs hele Vestkysten?	20/4-01	MPU
CD (ERH VM)	Hvordan vil regeringen konkret sikre en optimering af skibssikkerheden og katastrofeberedskabet, og hvilke konkrete planer har regeringen om at foreslå ændringer i EU og FN (IMO), hvorved f.eks. - skibe med enkeltskrog forbydes adgang til sårbare havområder, som de indre danske farvande og Østersøen, - identifikation af skibene sikres, - uddannelse af personel forbedres m.v. således at det også sikres, at trafikken ikke kan foregå under bekvemmelighedsflag for at omgå globale og lokale regler?	23/4-01	MPU

December

de køretøjer forsynet med fuldbreddeplov, faskinelad og eventuelt afmærkningsudstyr.

13. december:

SHIRBRIG Status Forces of Agreement (SOFA) underskrives ved en ceremoni ved Planlægningsselementet på Høvelte Kaserne. I

SOFA'en aftales status for det udenlandske SHIRBRIG personel, der gør tjeneste ved Planlægningsselementet i Danmark samt status for SHIRBRIG styrker, når de opholder sig på dansk og på partnerlandenes territorium. Aftalen underskrives af departementschef Anders Trolborg og SHIRBRIG partnernes ambassadører til Danmark.

Ordliste

AGS	Alliance Ground Surveillance. NATO-projekt. Udvikling af et fælles overvågningssystem baseret på luftbårne radarer, der kan erkende bevægelige såvel som stationære objekter på jordoverfladen.
AWACS	Airborne Warning and Control System. Luftbåren radarinstallation til overvågning og kontrol af fly.
BALTBAT	Baltic Battalion. Den fælles baltiske fredsbevarende bataljon, hvor soldaterne bl.a. uddannes i Danmark.
BALTDEFCOL	Baltic Defence College. Et fælles baltisk forsvarsakademi etableret i Tartu i Estland.
CFE	Conventional Armed Forces in Europe. Betegnelsen for en konventionel nedrustningsaftale i Europa fra Atlanten til Ural, som trådte i kraft i 1992. CFE traktaten binder også parterne til at levere detaljerede informationer om deres forsvar og give adgang til gensidige inspektioner.
DeMars	Dansk Forsvars Management- og Ressourcestyringssystem.
DCI	Defence Capability Initiative. Et initiativ til styrkelse af NATO's militære kapaciteter.
DPC	Defence Planning Committee. NATO's forsvarsplanlægningskomité.
EAPC	Euro-Atlantic Partnership Council. Det Euro-Atlantiske Samarbejdsråd, der afløste NACC i 1997.
EOD	Explosive Ordnance Disposal. Ammunitionsrydning, dvs. rydning og desarmering af konventionel ammunition, dvs. bomber, granaater og miner.
ESDI	European Security and Defence Identity. Den Europæiske Sikkerheds- og Forsvarsidentitet.

December

14.-28. december:

Den amerikansk ledede koalitions militære indsats skabte forudsætningerne for, at der mod årets udgang var en situation i Afghanistan, hvor det var aktuelt og muligt at indsætte en international sikkerhedsstyrke til støtte for den afghanske overgangsadministration i Kabul. Indsættelsen af

overgangsadministrationen og den internationale sikkerhedsstyrke blev muliggjort af Bonn-aftalen af 5. december og bemyndiget ved FN's sikkerhedsråds resolution 1386. Storbritannien blev af FN udpeget til at lede opstillingen og indsættelsen af den internationale sikkerhedsstyrke - ISAF.

Forskellige ammunitionstyper klargjort til sprængning af ammunitionsryddere.
(Billede: Hærens Operative Kommando/IOSEK)

ESDP	European Security and Defence Policy. Den europæiske sikkerheds- og forsvarspolitik.
EU	European Union. Den europæiske union.
FN	De Forenede Nationer. Se også UN.
FRY	Former Republic of Yugoslavia.
ICTY	International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia. Den internationale krigsforbryderdomstol i Haag.
ISAF	International Security Assistance Force. Den internationale styrke, indledningsvis under britisk ledelse, som skal støtte den afghanske overgangsadministration i Kabul.

December

14. december:

Folketinget giver (beslutfningsforslag B 37) samtykke til dansk militær deltagelse i den internationale indsats mod terrornetværk i Afghanistan. Det danske bidrag omfatter fire F-16 kampfly, et C-130 transportfly samt specialstyrker til rådighed for den amerikansk ledede koalition i Afghanistan.

14.-28. december:

På baggrund af FN's sikkerhedsrådsresolution 1386 gennemførte Storbritannien i perioden 14.-28. december en række møder med henblik på at sammensætte en international sikkerhedsstyrke. Storbritannien anmodede Danmark om at bidrage med et ammunitionsrydningshold inkl. stabs- og

KFOR	Kosovo Force. NATO-ledet multinational militær styrke indsat i Kosovo.
MAP	Membership Action Plan. Rådgivning fra NATO om politiske, økonomiske, forsvars- og ressourcemæssige samt retlige aspekter af aspirantlandenes forberedelser.
MCMFORNORTH	Mine Countermeasures Force, North. NATO's nordlige stående minerydningsstyrke.
MNC NE	Multinational Corps Northeast. Det multinationale korps med hovedkvarter i Szczecin i Polen, hvor Danmark, Tyskland og Polen bidrager.
NAC (D)	North Atlantic Council for Defence Ministers. Det Nordatlantiske Råd for forsvarsministre.
NATO	North Atlantic Treaty Organization.
NORDCAPS	Nordic Coordinated Arrangement for Military Peace Support. Nordisk samarbejde inden for det fredsstøttende område.
NPG	Nuclear Planning Group. NATO's nukleare planlægningsgruppe.
NUC	NATO-Ukraine Commission. NATO-Ukraine kommissionen.
OHR	Office of the High Representative (Bosnia). Den Høje Repræsentant for Bosnien-Herzegovina. Parterne i Dayton fredsaftalen anmodede det internationale samfund om at udpege en Høj Repræsentant, som kunne varetage den overordnede koordination af den civile indsats i Bosnien-Herzegovina.
OSCE	Organization for Security and Co-operation in Europe. Organisationen for sikkerhed og samarbejde i Europa.
PfP	Partnership for Peace. Partnerskab for Fred. Udviklet inden for rammer af NACC som et vigtigt skridt i NATO's åbning mod øst.
PJC	Permanent Joint Council. NATO-Ruslands permanente samarbejdsråd.

December

støttepersonel, i alt ca. 50 soldater, som skulle indgå i en tysk-hollandsk-dansk-østrigsk bataljonsskampsgruppe. Den internationale sikkerhedsstyrke, herunder det danske bidrag, blev planlagt indsat i Kabul og omkringliggende områder i løbet af januar 2002.

Endelig beslutning om dansk militær deltagelse i den internationale sikkerhedsstyrke i Afghanistan blev truffet i januar 2002 (beslutningsforslag B 45).

PSC	Political and Security Committee. EU's Udenrigs- og Sikkerhedspolitiske Komité.
SACEUR	Supreme Allied Commander Europe. Den øverstkommanderende for NATO styrkerne i Europa.
SFOR	Stabilization Force. Den NATO-ledede militære styrke, der afløste IFOR i Bosnien-Herzegovina.
SHIRBRIG	Multinational Stand-by High Readiness Brigade for United Nations Operations. Hurtig udrykningsstyrke til rådighed for FN, hvor planlægningsselementet ligger på Høvelte Kaserne i Nordsjælland. SHIRBRIG blev erklæret til rådighed for FN fra ultimo januar 2000.
STANAVFORLANT	Standing Naval Force Atlantic. NATO's stående styrke i Atlanten.
STANAVFORMED	Standing Naval Force Mediterranean. NATO's stående styrke i Middelhavet.
UN	United Nations. Se også FN.
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees. FN's flygtningehøjkommissær.
UNIFIL	United Nations Mission in Libanon. En FN-ledet fredsbevarende mission i det sydlige Libanon
UNMEE	United Nations Mission in Ethiopia/Eritrea. En FN-ledet fredsbevarende mission i Etiopien/Eritrea.
UNMIK	United Nations Interim Administration Mission in Kosovo. FN's midlertidige civile administration i Kosovo.
WEAG	Western European Armaments Group. Forum for det vesteuropæiske forsvarsmaterielsamarbejde.
WEAO	Western European Armaments Organisation. Et "europæisk materielagentur", der varetager opgaver for nationerne inden for forsknings- og teknologiområdet.

December

17. december:

Forsvarsministeriet underskriver et forhandlingsresultat med Hovedorganisationen af Officerer i Danmark og Centralforeningen for Stampersonel om indførelsen af et nyt lønsystem for officerer med pilotuddannelse på det militære lederniveau. Aftalen skal fra 1. april 2002 afløse en tre-årig

forsøgsordning vedrørende aflønning af forsvarslets piloter.

Det forventes, at aftalen vil forbedre mulighederne for også i vanskelige tider med mangel på piloter at kunne fastholde og rekruttere kvalificerede piloter.

WEU

Western European Union. Den Vest-Europæiske Union, der er under afvikling: Dette indebærer bl.a., at en del af WEU-elementerne overføres til EU. WEU's forpligtelse om kollektivt forsvar vil dog fortsat "hvile" i WEU, og WEU's Parlamentariske Forsamling fortsætter indtil videre sit virke.

December

18.-19. december:

Forsvarsminister Svend Aage Jensby deltager i NATO-forsvarsministermøder i forskellige fora. Den 19. december afholdes møde med den russiske forsvarsminister i Det Permanente Råd (PJC)

og møde med partnerlande i Det Euro-Atlantiske Partnerskabsråd (EAPC).

